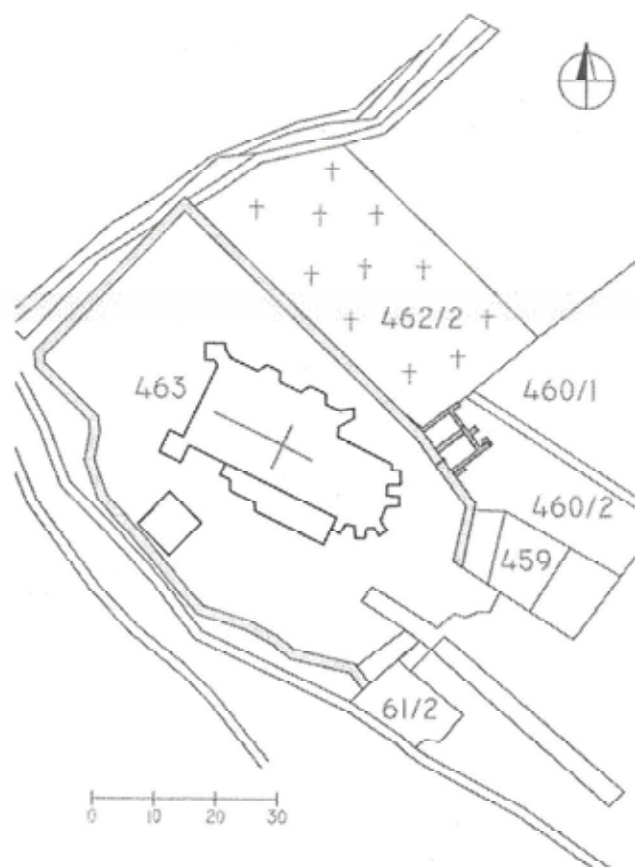

POKLAD MINCÍ ZO 17. STOROČIA A VÝSKUM KARNERA VO SVÄTOM JURÍ

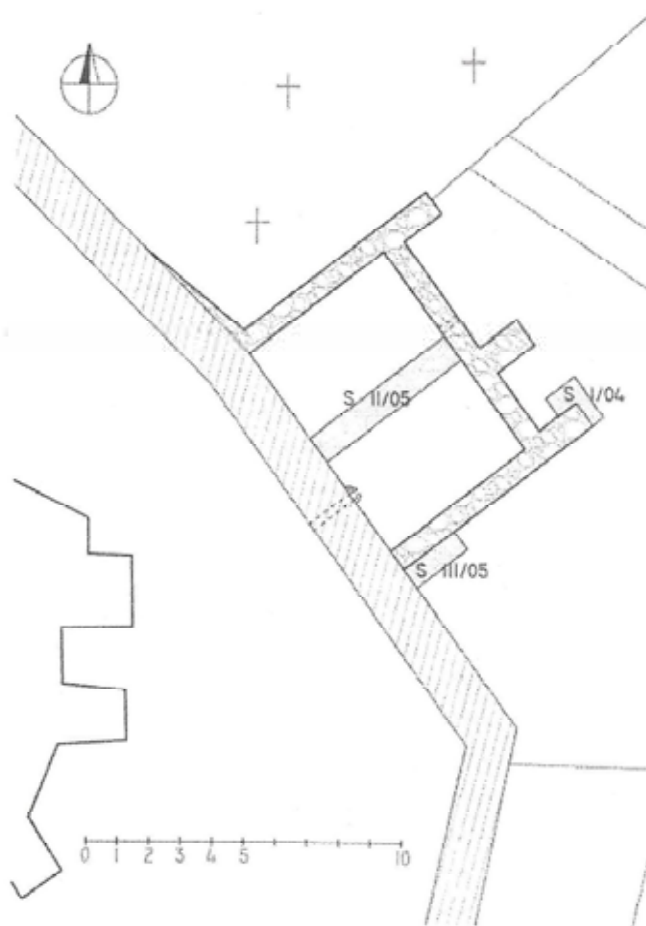
MAREK BUDAJ – PETER NAGY

V októbri minulého roku (2004) zahájili pracovníci Slovenského národného múzea-Archeologického múzea archeologický výskum na parcele ležiacej juhovýchodne od Kostola sv. Juraja. Podnetom k výskumu bol nález ľudských kostí objavený pri úpravách terénu na stavbe rodinného domu. Samotný nález ľudských kostí by v mieste novovekého kostolného cintorína nebol ničím výnimočným. Oveľa dôležitejšou indíciou, zvyšujúcou záujem archeológov o tento nález boli fragmenty kamenných murív obklopujúce nálezisko.

Obr. 1 Svätý Jur. Situačný
plán Kostola sv. Juraja
s okolím; M 1 : 500

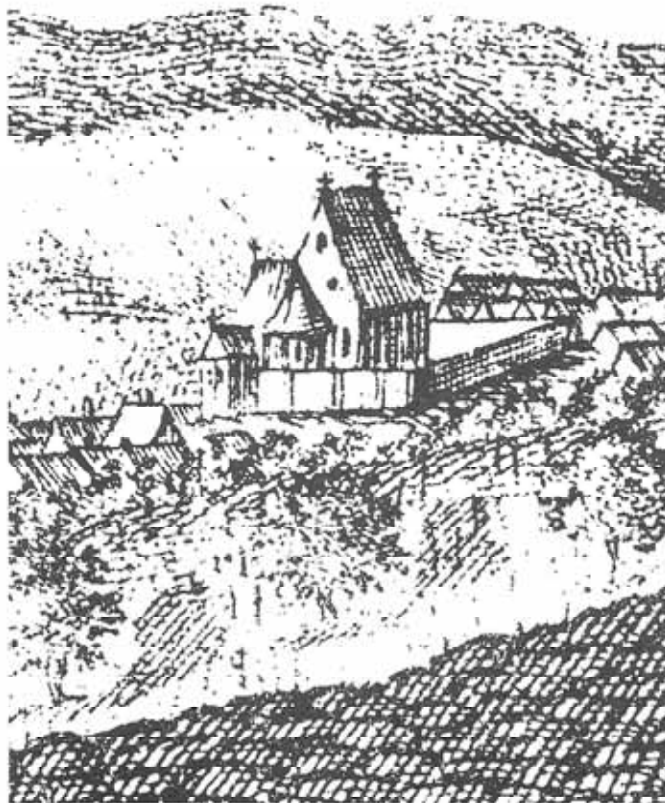
Pri samotnom výskume sa nám niekoľkými sondami podarilo odkryť *murovanú kamennú stavbu* prepojenú so severovýchodným oporným, opevňovacím múrom terasy kostola sv. Juraja. V objekte pravouhlého pôdorysu s rozmermi 7,5 x 5,3 m boli uložené ľudské kosti. Hrúbka vrstvy v ktorej ležali bola až 2,6 m. Podľa odhadu antropológa sa jednalo zhruba o tisíc jedincov.¹ Materiál nájdený spolu s kosťami v interiéri stavby nám datuje jej používanie od 15. až prvej polovice 17. storočia. Hrúbka základového muriva juhovýchodnej steny bola 90 cm a severovýchodnej 75 cm. Uvedenú skutočnosť podčiarkuje i prítomnosť troch masívnych oporných pilierov podopierajúcich severovýchodnú stenu objektu, čo potvrdzuje, že sa nejedná len o chatrnú či gracilnú stavbu. Na základe zistených stavebných konštrukcií predpokladáme, že stavba svojou výškovou úrovňou presahovala terasu postavenú okolo kostola. Pravdepodobne sa tu jedná o budovu *karnera*, ktorý bol dvojposchodový. Jeho spodné poschodie slúžilo na uloženie kostí a vrchné ako zádušná kaplnka. Ak by sme uvažovali o vstupnom portáli do kaplnky, tak ten by sa s najväčšou pravdepodobnosťou nachádzal na juhozápadnej strane (v smere od presbytéria kostola).

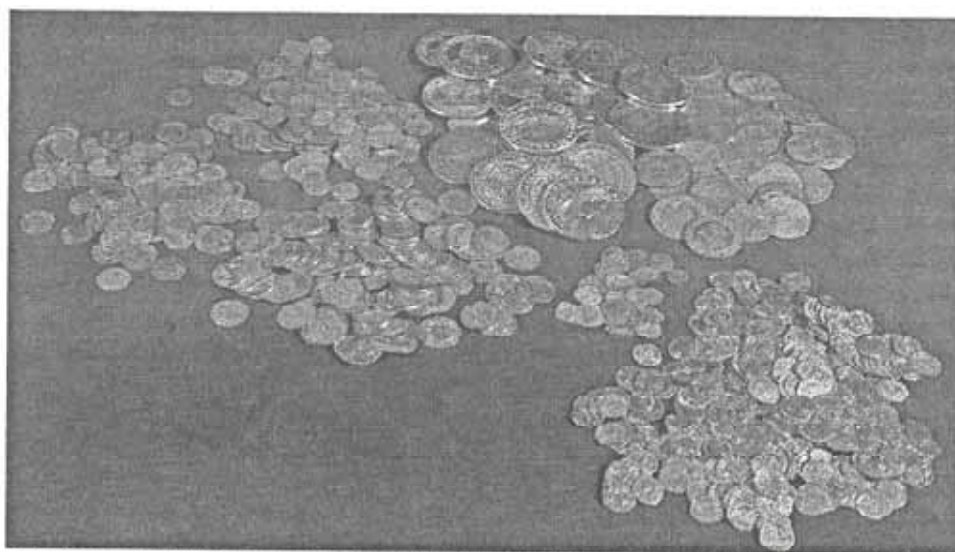
Obr. 2 Svätý Jur. Pôdorysný plán objektu karnera; M 1 : 100

Medzi najdôležitejšie ciele nášho výskumu bolo skúmanie vzťahu murív samotného karnera s oporným múrom terasy. Na základe charakteru muriva lemujúceho terasu s jeho ukončením klobúkovými tehliami so značkou StG (Sanct Georg) sme tento určili ako barokový. Bol postavený pravdepodobne v súvislosti s opevňovaním mesta v prvej polovici 17. storočia. Náš predpoklad bol ten, že jeho stavba pôvodne naviazala na staršie stredoveké murivá. K tomuto zisteniu nás viedla previazanosť murív vo viditeľných partiách. Po znížení terénu počas výskumu sa odhalili barokové úpravy, ktoré výrazne prestavali kompozíciu terasy Kostola sv. Juraja. Výskumom sme zistili, že v 17. storočí vtedy existujúci terén severovýchodne od terasy a s ním i budovu karnera strhli do prudkého homofovitého svahu. Dôvod k týmto úpravám bol najmä strategický. Svahovanie terénu kostolného vršku sa dá priradiť k už spomínanému opevňovaniu objektov mesta. Po odhalení a začistení murív sa najmä v prepojení severozápadného múru karnera a muriva opevnenia črtalo staršie gotické murivo, na ktoré bolo nadstavené barokové opevnenie. V smere od karnera gotické murivo opevnenia dokonca tvorilo barokovému akýsi sokel. Bolo to spôsobené tým, že barokoví stavitelia presne nenadviazali na staršie murivo tak ako tomu bolo v interiéri karnera. Črtá sa tu však i možnosť, že múr terasy nad kostnicou bol z väčšej časti pôvodný, juhozápadný múr karnera. Pôvodnú výškovú úroveň, po ktorú siahala baroková terasa naznačuje kamenný žlab odvádzajúci dažďovú vodu od kostola priamo do niekdajšieho interiéru karnera. Možnosťou je i jeho vstavanie do priestoru pôvodného vehodu do zádušnej kaplnky (obr. 2).

V exteriéri karnera na prepojení juhovýchodného a oporného múru sme v sonde III/2005 odhalili odlišnú stratigrafickú situáciu. K murivu karnera tu bol pristavaný oporný múr, ktorý samotne pokračoval smerom ku kostolu. Základ oporného múru bol uložený plytkejšie ako základ JV múru karnera. Z nálezovej situácie vyplýva, že múr terasy južne od karnera bol celý postavený najskôr v 17. storočí. Otáznym však zostáva, ako vyzeral oporný múr v staršom období. Veduta Svätého Jura od S. Mikovíniho z roku 1736 (Bel 1984, 80) znázorňuje oporný múr ako sa približne v mieste kopanej sondy III/2005 lomí do pravého uhla (obr. 3).

Obr. 3. Svätý Jur. Výrez veduty Svätého Jura od S. Mikovíniho z roku 1736

Obr. 4 Svätý Jur. Nález mincí po vyčistení

Nálezy

Celkovo sa nálezy dajú zo skúmanej lokality rozdeliť do troch časových období.

1. Najstarším zisteným horizontom boli nálezy z 10. – 13. storočia a patrili sem predovšetkým fragmenty tehál s vysokým obsahom organických ostrív – plevovky rozmerov $7 \times 14 \times 5,5$ cm (Nagy 2003, 13). Okrem nich sa našiel i jeden kus okraja hrncovitej nádoby zdobenej vlnovkou.
2. Najpočetnejšie zastúpenou skupinou boli nálezy datujúce používanie karnera. Popri najmarkantnejšie zastúpenej kuchynskej keramike datujúcej horizont do 15. až prvej polovice 17. storočia bola v súbore i stavebná keramika. Z nej boli najpočetnejšie fragmenty strešnej krytiny. Okrem toho sa tu nachádzali železné vykuté klince a kovania, pri ktorých je otáznе či boli použité pri stavbe karnera alebo ako spojovací materiál rakiev. Do uvedeného horizontu môžeme zaradiť aj tu objavený poklad 845 mincí. Keďže patrí medzi unikátne súbory mincí z prvej polovice 17. storočia, jeho analýza je spracovaná v nasledujúcich častiach práce.
3. Najmladšiu fázu tvorili novoveké nálezy z 19. – 20. storočia, a to predovšetkým odpad vyhadzovaný zo susedných domov a cintorína. Za zmienku stojí niekoľko krížikov, medailónov či kovaní rakiev, ktoré sa sem dostali zo zlikvidovaných hrobov a niekoľko kusov munície do palných zbraní rôzneho kalibru, od guľiek a nábojníc do malých ručných zbraní až po delostrelecký granát (kaliber $\varnothing 45$ mm).

Analýza nálezů mincí zo 17. storočia

Okolnosti nálezů depotu

V stredu 12. januára 2005 pri hĺbení sondy č. II / 2005 objavil P. Nagy v hĺbke 90 cm od zachovanej koruny SV múru kostnice (194,720 m.n.m.), 52 cm juhozápadne od tohoto múru a 21 cm od SZ profilu sondy striebornú mincu (pražský groš). Po jej zameraní, popí-

saní a odložení do vrečka pokračoval v podrobnejšom skúmaní miesta nálezu. O 10 cm hlbšie narazil na hromadný nález mincí. Mince neboli uložené v pevnom obale. Vyššie nominály boli kumulované spolu s pečatidlom (obr. 5) a náprstkou na jednom mieste. Drobné mince sa cez výplň karneru prepadli až na jeho dno. Na základe organických zvyškov kože a ľanového plátna² skorodovaných na nájdených minciach (obr. 6) sa domnievame, že boli pôvodne uložené v mešci, ktorý sa časom rozpadol. Pre vyberanie hlavnej skupiny mincí nálezu sme zvolili následný postup. Nález sa vyberal jemným začisťovaním po vrstvách 5 cm, pričom každá vrstva sa fotograficky dokumentovala. Rozptýlené drobné mince sme vyhľadávali s pomocou detektorov kovov. Ich rozptyl bol asi v \varnothing 1 m. Hĺbka od miesta nálezu prvej mince po dno bola 120 cm.

Obr. 5 Svätý Jur. Pečatidlo, ktoré bolo súčasťou nálezu mincí

Zloženie nálezu

1. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, denár 1535 (1). HUSZÁR 1979, č. 935.
2. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, denár 1548 (1). HUSZÁR 1979, č. 935.
3. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, denár 1550 (1). HUSZÁR 1979, č. 935.
4. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, denár 1552 (1). HUSZÁR 1979, č. 935.
- 5.–7. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, denár 1557 (3). HUSZÁR 1979, č. 935.
- 8.–9. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, denár 1562 (2). HUSZÁR 1979, č. 936.
10. Uhorsko, Ferdinand I. (1526–1564), Kremnica, obolus bez let. (1). HUSZÁR 1979, č. 963.
11. Uhorsko, Maximilián II. (1564–1576), Kremnica, denár 1567 (1). HUSZÁR 1979, č. 992.
- 12.–13. Uhorsko, Maximilián II. (1564–1576), Kremnica, denár 1568 (2). HUSZÁR 1979, č. 992.
14. Uhorsko, Maximilián II. (1564–1576), Kremnica, denár 1569 (1). HUSZÁR 1979, č. 992.
15. Uhorsko, Maximilián II. (1564–1576), Kremnica, denár 1570 (1). HUSZÁR 1979, č. 992.
16. Uhorsko, Maximilián II. (1564–1576), Kremnica, denár 1572 (1). HUSZÁR 1979, č. 992.
17. Uhorsko, Maximilián II. (1564–1576), Kremnica, denár 1575 (1). HUSZÁR 1979, č. 993.
18. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1579 (1). HUSZÁR 1979, č. 1058.
19. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1584 (1). HUSZÁR 1979, č. 1059.
- 20.–21. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1585 (2). HUSZÁR 1979, č. 1059.
22. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1587 (1). HUSZÁR 1979, č. 1059.
23. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1589 (1). HUSZÁR 1979, č. 1059.
- 24.–25. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1593 (2). HUSZÁR 1979, č. 1059.
26. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1597 (1). HUSZÁR 1979, č. 1059.
27. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1602 (1). HUSZÁR 1979, č. 1059.
28. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1603 (1). HUSZÁR 1979, č. 1060.
29. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1604 (1). HUSZÁR 1979, č. 1060.
30. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1608 (1). HUSZÁR 1979, č. 1060.
31. Uhorsko, Rudolf II. (1576–1608), Kremnica, denár 1602–1608 (1). HUSZÁR 1979, č. 1060.
- 32.–33. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1609 (2). HUSZÁR 1979, č. 1139.
- 34.–40. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1611 (7). HUSZÁR 1979, č. 1139.
- 41.–46. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1611 (6). HUSZÁR 1979, č. 1140.

- 47.–50. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1612 (4). HUSZÁR 1979, č. 1140.
51. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1613 (1). HUSZÁR 1979, č. 1140.
- 52.–54. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1613 (3). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 55.–63. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1614 (9). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 64.–68. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1615 (5). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 69.–80. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1616 (12). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 81.–97. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1617 (17). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 98.–119. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1618 (22). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 120.–149. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1619 (30). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 150.–168. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1620 (19). HUSZÁR 1979, č. 1141.
169. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1602 (1). HUSZÁR 1979, č. 1141. Chyborazba.
170. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1609–1611 (1). HUSZÁR 1979, č. 1139.
171. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1613–1619 (1). HUSZÁR 1979, č. 1141.
- 172.–174. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, denár 1613–1620 (3). HUSZÁR 1979, č. 1141.
175. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, obolus 1613 (1). HUSZÁR 1979, č. 1149.
- 176.–177. Uhorsko, Matej II. (1608–1619), Kremnica, obolus 1614 (2). HUSZÁR 1979, č. 1150.
178. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, denár 1622 (1). HUSZÁR 1979, č. 1203.
179. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, denár 1623 (1). HUSZÁR 1979, č. 1203.
- 180.–181. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, denár 1625 (2). HUSZÁR 1979, č. 1203.
- 182.–372. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, denár 1626 (191). HUSZÁR 1979, č. 1204.
373. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, denár 1619–1625 (1). HUSZÁR 1979, č. 1203.
- 374.–375. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, denár 1625–1629 (2). HUSZÁR 1979, č. 1204.
376. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, obolus 1621 (1). HUSZÁR 1979, č. 1208.
- 377.–378. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, obolus 1622 (2). HUSZÁR 1979, č. 1208.
379. Uhorsko, Ferdinand II. (1619–1637), Kremnica, obolus 1623 (1). HUSZÁR 1979, č. 1208.
- 380.–382. Uhorsko, Gabriel Bethlen (1613–1629), Košice, denár 1626 (3). PETÁCH 1986, s. 182, č. 135.
383. Sedmohradsko, Gabriel Báthori (1608–1613), Baia Mare, 3-groš 1609 (1). HUSZÁR 1995, s. 82, č. 276.
384. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, toliar 1624 (1). HALAČKA 2 1988, averz s. 451, č. 874; s. 451, č. 873.
385. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 3-grajciar 1624 (1). HALAČKA 2, 1988, s. 455, č. 884.
386. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 3-grajciar 1624 (1). HALAČKA 2, 1988, s. 455, č. 886.
387. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 3-grajciar 1624 (1). HALAČKA 2, 1988, s. 455, č. 887.
- 388.–389. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1624 (2). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 888.
- 390.–393. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1624 (4). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 889.
- 394.–395. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1624 (2). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 891.
396. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1624 (1). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 892.
397. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Olomouc, 1-grajciar 1624 (1). HALAČKA 2, 1988, s. 478, č. 939.
- 398.–401. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 3-grajciar 1625 (4). HALAČKA 2, 1988, s. 455, č. 884.
- 402.–406. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1625 (5). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 892.
407. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1625 (1). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 891–892.
408. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1625 (1). varianta.
- 409.–414. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1626 (6). HALAČKA 2, 1988, s. 457, č. 892.
415. Morava, Ferdinand II. (1619–1637), Brno, 1-grajciar 1626 (1). HERINEK 1984, s. 396, č. 1424/a.
416. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1471–1477 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ II/b 1.
- 417–418. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1477–1479 (2). HÁSKOVÁ 1971, typ X/a 1.
419. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1477–1479 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ X/a 2.
- 420.–422. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1477–1479 (3). HÁSKOVÁ 1971, typ X/a 4.
423. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1477–1479 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ X/a 8.
- 424.–426. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1479–1494 (3). HÁSKOVÁ 1971, typ XI/a 7.
427. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1479–1494 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XI/a 12.
428. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1479–1494 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XI/a 19.

429. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1479–1494 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XI/a 28.
430. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1479–1494 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XI/e 1.
431. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1494–1502 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XII/d 5.
432. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1494–1502 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XII/f 1.
433. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1494–1502 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XII/f 7.
434. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1502–1509 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XIII/b 1.
435. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1502–1509 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XIII/d 5.
- 436–437. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1502–1509 (2). HÁSKOVÁ 1971, typ XIII/e 6.
- 438.–439. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1502–1509 (2). HÁSKOVÁ 1971, typ XIII/e 2-6.
- 440.–441. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1502–1509 (2). HÁSKOVÁ 1971, typ XV/a 1.
442. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, pražský groš 1502–1509 (1). HÁSKOVÁ 1971, typ XXIII/b 1.
- 443–444. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let. (2). SMOLÍK 1971, s. 45, č. 1.
445. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let. (1). SMOLÍK 1971, s. 45, č. 10.
446. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let. (1). SMOLÍK 1971, s. 45, č. 6-13.
447. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let. (1).
448. Čechy, Vladislav II. (1471–1516), Kutná Hora, malý peniaz bez. let. (1). SMOLÍK 1971, s. 45, III/č. 1.
449. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš bez. let. (1). CHVOJKA 1997, s. 44, T4; s. 48, j.
450. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš bez. let. (1). CHVOJKA 1997, s. 44, T11; s. 48, m; chvost ako j.
451. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1536 (1). CHVOJKA 1997, s. 68, C9; s. 70, b.
452. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1536 (1). CHVOJKA 1997, s. 68, C9; s. 70, a.
453. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1539 (1). CHVOJKA 1997, s. 82, C9; s. 84, g-h; ale PRI*:
454. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1541 (1). CHVOJKA 1997, s. 92/4; s. 93, j.
455. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1541 (1). CHVOJKA 1997, s. 92/5; s. 93, c.
456. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1542 (1). CHVOJKA 1997, s. 96/5; s. 97, g.
457. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1543 (1). CHVOJKA 1997, s. 100/4; s. 101, c.
458. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1536–1539 (1). CHVOJKA 1997, s. 68, C3; s. 70, b-c, len asi iný letopočet.
459. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1533–1539 (1). CHVOJKA 1997, s. 68, C17; 73, T2; reverz 57, b. var.: krúžok pod korunou a dve bodky pri chvoste typu K.
460. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1533–1539 (1). CHVOJKA 1997, s. 56, C2.
461. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, pražský groš 1533–1539 (1). Opis: FERDINANDVS:PRIM. DEI:GRACIA:REX:BOEMIE GROSSI PRAGENSES. Dvojzruba.
462. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let. (1). SMOLÍK 1971, s. 58, č. 10.
- 463.–464. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let. (2). HALAČKA 1987, s. 64, č. 78, ale FERDINAND:PRIMVS

- 465.–467. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz bez. let (3). HALAČKA 1 1987, s. 64, č. 80.
- 468.–471. Čechy, Ferdinand I. (1526–1564), Praha, jednostranný biely peniaz 1563 (4). HALAČKA 1 1987, s. 47, č. 39.
472. Čechy, Rudolf II. (1576–1611), České Budějovice, toliar 1606 (1). HALAČKA 1 1987, s. 223, č. 431.
473. Čechy, Rudolf II. (1576–1611), Praha, toliar 1610 (1). HALAČKA 1 1987, s. 172, č. 313. ale minc. Hübner.
474. Čechy, Rudolf II. (1576–1611), Kutná Hora, toliar 1611 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 12, č. 19.
475. Čechy, Rudolf II. (1576–1611), Kutná Hora, jednostranný biely peniaz 1589 (1). HALAČKA 1 1987, s. 199, č. 383.
476. Čechy, Ferdinand II. (1619–1637), Kutná Hora, toliar 1624 (1). HALAČKA 2 1988, s. 414, č. 798.
- 477.–479. Čechy, Ferdinand II. (1619–1637), Praha, 3-grajciar 1624 (3). HALAČKA 2 1988, s. 395, č. 759.
480. Čechy, Ferdinand II. (1619–1637), Praha, 3-grajciar 1626 (1). HALAČKA 2 1988, s. 395, č. 760; Herinek 1984, s. 335, č. 1145/c.
481. Čechy, Ferdinand II. (1619–1637), Kutná Hora, 1/2-grajciar 1624 (1). HALAČKA 2 1988, s. 422, č. 820.
- 482.–490. Poľsko, Kazimír Jagelonský (1446–1492), Krakov, polgroš 1446–1492 (9). KOPICKI 1995, č. 384.
- 491.–499. Poľsko, Ján Albrecht (1492–1501), Krakov, polgroš 1492–1501 (9). KOPICKI 1995, č. 387.
- 500.–506. Poľsko, Alexander (1501–1506), Krakov, polgroš 1501–1506 (7). KOPICKI 1995, č. 389.
- 507.–508. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1507 (2). KOPICKI 1995, č. 407.
- 509.–511. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1508 (3). KOPICKI 1995, č. 408.
- 512.–518. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1509 (7). KOPICKI 1995, č. 410.
- 519.–522. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1510 (4). KOPICKI 1995, č. 411.
523. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1511 (1). KOPICKI 1995, č. 413.
524. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1507–1509 (1). KOPICKI 1995, č. 406–410.
525. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Krakov, polgroš 1507–1511 (1). KOPICKI 1995, č. 406–413.
526. Poľsko, Žigmund I. Starý (1506–1548), Gdaňsk, groš 1532 (1). KOPICKI 1995, č. 7296.
527. Poľsko, Štefan Báthory (1576–1586), Olkusz, 3-groš 1582 (1). KOPICKI 1995, č. 519.
528. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Poznaň, 3-groš 1592 (1). KOPICKI 1995, č. 955.
529. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Riga, 3-groš 1595 (1). KOPICKI 1995, č. 8191.
530. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Bydgoszcz, 3-groš 1597 (1). KOPICKI 1995, č. 1069.
- 531.–532. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Olkusz, 3-groš 1598 (2). KOPICKI 1995, č. 1107.
533. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Poznaň, 3-groš 1598 (1). KOPICKI 1995, č. 1113.
534. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Bydgoszcz, 3-groš 1598 (1). KOPICKI 1995, č. 1125.
535. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Olkusz, 3-groš 1599 (1). KOPICKI 1995, č. 1136.
536. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Bydgoszcz, 3-groš 1599 (1). KOPICKI 1995, č. 1142.
537. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Wschowa, 3-groš 1600 (1). KOPICKI 1995, č. 1161.
538. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Wschowa, 3-groš 1601 (1). KOPICKI 1995, č. 1183.
539. Poľsko, Žigmund III. (1587–1632), Krakov, poltorák 1614–1616 (1). KOPICKI 1995, č. 830–835, 841.
540. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1520 (1). KOPICKI 1995, č. 8710.
541. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1521 (1). KOPICKI 1995, č. 8711.
542. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1524 (1). KOPICKI 1995, č. 8716.
543. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1525 (1). KOPICKI 1995, č. 8718.
- 544.–548. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1526 (5). KOPICKI 1995, č. 8719.
549. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1526 (1). KOPICKI 1995, č. 8721.
550. Sliezske, Swidnica, Ľudovít II. (1516–1526), Swidnica, polgroš 1517–1519 (1). KOPICKI 1995, č. 8705–8709.
551. Sliezske, Ferdinand I. (1526–1564), Wroclaw, 1-grajciar 1561 (1). HALAČKA 1 1987, s. 95, č. 159.
552. Sliezske, Ferdinand I. (1526–1564), Wroclaw, 1-grajciar 1562 (1). HALAČKA 1 1987, s. 95, č. 160.
553. Sliezske, Ferdinand I. (1526–1564), Wroclaw, 1-grajciar 1563 (1). HALAČKA 1 1987, s. 95, č. 159.
554. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Opolie, 24-grajciar 1623 (1). HALAČKA 2 1988, s. 527, č. 1101.
555. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Glogov, 24-grajciar 1623 (1). HALAČKA 2 1988, s. 533, č. 1119.
556. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Nisa, 24-grajciar 1623 (1). HERINEK 1984, s. 298, č. 963a.
557. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Nisa, 24-grajciar 1623 (1). HERINEK 1984, s. 598, č. 962 var.
558. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Wroclaw, 24-grajciar 1623 (1). HERINEK 1984, s. 297, č. 958.

559. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Nisa, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 373, č. 1303.
560. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Nisa, 1-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 408, č. 1477.
561. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Wroclaw, 3-grajciar 1625 (1). HERINEK 1984, s. 364, č. 1269/c.
562. 565. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Nisa, 1-grajciar 1625 (4). HERINEK 1984, s. 409, č. 1481.
566. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Wroclaw, 1-grajciar 1626 (1). HERINEK 1984, s. 404, č. 1456.
567. Sliezske, Ferdinand II. (1619–1637), Wroclaw, 3-grajciar 1626 (1). HERINEK 1984, s. 365, č. 1274/b.
568. Dolné Rakúsko, Ferdinand I. (1522–1564), Viedeň, 2-fenig 1531 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 1, č. 28.
569. Dolné Rakúsko, Ferdinand I. (1522–1564), Viedeň, 2-fenig 1532 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 1, č. 28.
570. Dolné Rakúsko, Ferdinand I. (1522–1564), 2-fenig nečit. let. (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 1, č. 28.
571. Dolné Rakúsko, Maximilián II. (1564–1576), Viedeň, 2-grajciar 1571 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 7, č. 4.
572. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 24-grajciar 1623 (1). HERINEK 1984, s. 294, č. 944/a.
- 573.–576. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (4). HERINEK 1984, s. 309, č. 1023.
577. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 309, s. 309, č. 1023/a.
578. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 310, č. 1028.
579. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 310, č. 1028/a.
- 580.–581. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (2). HERINEK 1984, s. 310, č. 1028/b.
582. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 311, č. 1032/a.
583. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 311, č. 1032/b.
584. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 311, č. 1034.
585. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 312, č. 1036/a. Ale hranatý štít v reverze.
586. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, toliar 1625 (1). HERINEK 1984, s. 126, č. 386/a.
587. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Sankt Pölten, toliar 1625 (1). HERINEK 1984, s. 137, č. 406.
- 588.–594. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1625 (7). HERINEK 1984, s. 312, č. 1038.
595. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, toliar 1626 (1). HERINEK 1984, s. 130, č. 389.
596. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 3-grajciar 1626 (1). HERINEK 1984, s. 312, č. 1040.
597. Dolné Rakúsko, Ferdinand II. (1619–1637), Viedeň, 2-fenig 1626 (1). HERINEK 1984, s. 415, č. 1519.
598. Horné Rakúsko, Ferdinand I. (1526–1564), Linz, fenig 1528 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 2, č. 23.
599. Horné Rakúsko, Ferdinand I. (1526–1564), Linz, fenig 1531 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 2, č. 23.
600. Korutánske, Arcivojvoda Karol (1564–1590), Klagenfurt, fenig 1581 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 8, č. 45.
601. Korutánske, Arcivojvoda Ferdinand (1592–1618), Klagenfurt, fenig 159? (1). HERINEK 1984, s. 38, č. 200–206.
602. Štajerske, Ferdinand I. (1521–1564), Graz, fenig 1526 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 2, č. 31.
603. Štajerske, Arcivojvoda Karol (1564–1590), Graz, 2-fenig 1585 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 8, č. 28.
604. Štajerske, Arcivojvoda Karol (1564–1590), Graz, 2-fenig 1587 (1). MILLER zu AICHHOLZ 1948, tab. 8, č. 28.

605. Štajersko, Arcivojvoda Ferdinand (1592–1618), Graz, toliar 1614 (1). HERINEK 1984, s. 20, č. 53.
606. Štajersko, Arcivojvoda Ferdinand (1592–1618), Graz, 2-fenig 1616 (1). HERINEK 1984, s. 36, č. 150.
607. Štajersko, Ferdinand II. (1619–1637), Sv. Vít, 2-fenig 1624 (1). HERINEK 1984, s. 417, č. 1552.
608. Štajersko, Ferdinand II. (1619–1637), Sv. Vít, 2-fenig 1624 (1). HERINEK 1984, s. 417, č. 1551–1552.
609. Štajersko, Ferdinand II. (1619–1637), Sv. Vít, 1-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 389, č. 1390 var. reverzu.
610. Štajersko, Ferdinand II. (1619–1637), Graz, 3-grajciar 1624 (1). HERINEK 1984, s. 319, č. 1075.
611. Štajersko, Ferdinand II. (1619–1637), Graz, 3-grajciar 1625 (1). HERINEK 1984, s. 320, č. 1078/c.
- 612.–613. Štajersko, Ferdinand II. (1619–1637), Graz, 3-grajciar 1626 (2). HERINEK 1984, s. 320, č. 1079/a.
614. Štajersko, 2-fenig, 16. storočie (1).
615. Tirolsko, Žigmund (1439–1490), Hall, grajciar, b. let. (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XI/č. 346; s. 19, č. 819.
616. Tirolsko, Ferdinand I. (1521–1564), Hall, grajciar, b. let. (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XII/č. 355; s. 19, č. 833.
617. Tirolsko, Rudolf II. (1576–1612), Hall, toliar 1603 (1). DAVENPORT 1974, s. 3, č. 3005.
618. Tirolsko, Arcivojvoda Maximilián (1612–1618), Hall, toliar 1617 (1). DAVENPORT 1974, s. 101, č. 3323 var.
619. Tirolsko, Arcivojvoda Leopold (1619–1632), Hall, toliar 1620 (1). DAVENPORT 1974, s. 103, č. 3328.
620. Tirolsko, Arcivojvoda Ferdinand (1592–1618), Hall, 3-grajciar (dreier) b. let. (1). MOSER – TURSKY 1977, s. 161, č. 242.
621. Arcibiskupstvo Salzburg, Leonard Keutschach (1495–1519), Salzburg, 2-fenig 1518 (1). ŠMERDA 1987, tab. 3/E17; tab. I, č. 8; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XII/č. 374.
622. Arcibiskupstvo Salzburg, Leonard Keutschach (1495–1519), Salzburg, 2-fenig 1519 (1). ŠMERDA 1987, tab. 4/A17; tab. I, č. 8.
623. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1520 (1). ŠMERDA 1987, tab. 4/E17; tab. IV, č. 36.
624. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1525 (1). ŠMERDA 1987, tab. 6/A17; tab. IV, č. 36.
- 625.–628. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1528 (4). ŠMERDA 1987, tab. 6/D17; tab. IV, č. 36.
629. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 152? (1). ŠMERDA 1987, tab. IV, č. 36.
630. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 152? (1). ŠMERDA 1987, tab. IV, č. 38.
631. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1530 (1). ŠMERDA 1987, tab. 7/A17; tab. IV, č. 36.
632. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1531 (1). ŠMERDA 1987, tab. 7/B17; tab. IV, č. 36.
633. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1532 (1). ŠMERDA 1987, tab. 7/C17; tab. IV, č. 36.
634. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1533 (1). ŠMERDA 1987, tab. 7/D18; tab. IV, č. 38.
635. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1534 (1). ŠMERDA 1987, tab. 7/E17; tab. IV, č. 36.
- 636.–637. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1535 (2). ŠMERDA 1987, tab. 8/A17; tab. IV, č. 36.
- 638.–640. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1535 (3). ŠMERDA 1987, tab. 8/A17; tab. IV, č. 37.
- 641.–643. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1536 (3). ŠMERDA 1987, tab. 8/B17; tab. IV, č. 37.
- 644.–649. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1537 (6). ŠMERDA 1987, tab. 8/C17; tab. IV, č. 37.
- 650.–653. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburg (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1538 (4). ŠMERDA 1987, tab. 8/D17; tab. IV, č. 37.

654. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1539 (1). ŠMERDA 1987, tab. 8/E17; tab. IV, č. 37.
655. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1535–1539 (1). ŠMERDA 1987, tab. IV, č. 37.
656. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1538–1539 (1). ŠMERDA 1987, tab. 8/D17-E17; tab. IV, č. 37.
- 657.–658. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig 1540 (2). ŠMERDA 1987, tab. 9/A17; tab. IV, č. 37.
- 659.–661. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (3). ŠMERDA 1987, tab. IV, č. 36.
662. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (1). ŠMERDA 1987, tab. IV, č. 37.
- 663.–667. Arcibiskupstvo Salzburg, Matthäus Lang z Wellenburgu (1519–1540), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (5). ŠMERDA 1987, tab. IV, č. 36–37.
- 668.–669. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1545 (2). ŠMERDA 1987, tab. 10/C17; tab. IV, č. 45.
670. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1547 (1). ŠMERDA 1987, tab. 10/E17; tab. IV, č. 45.
671. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1541–1549 (1). ŠMERDA 1987, tab. 9/D17-B17; tab. IV, č. 45.
- 672.–673. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1550 (2). ŠMERDA 1987, tab. 11/C17; tab. IV, č. 45.
- 674.–675. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1551 (2). ŠMERDA 1987, tab. 11/D17; tab. IV, č. 45.
676. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1552 (1). ŠMERDA 1987, tab. 11/E17; tab. IV, č. 45.
677. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554), Salzburg, 2-fenig 1554 (1). ŠMERDA 1987, tab. 12/B17; tab. IV, č. 45.
678. Arcibiskupstvo Salzburg, Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig 1555 (1). ŠMERDA 1987, tab. 12/E17; tab. IV, č. 45.
- 679.–685. Arcibiskupstvo Salzburg, Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig 1555 (7). ŠMERDA 1987, tab. 12/E17; tab. V, č. 52.
686. Arcibiskupstvo Salzburg, Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig 1557 (1). ŠMERDA 1987, tab. 13/B17; tab. IV, č. 45.
- 687.–689. Arcibiskupstvo Salzburg, Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig 1558 (3). ŠMERDA 1987, tab. 13/C15; tab. V, č. 52.
- 690.–692. Arcibiskupstvo Salzburg, Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (3). ŠMERDA 1987, tab. V, č. 52.
- 693.–694. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554) – Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig 1550–1558 (2). ŠMERDA 1987, tab. 11/C17–tab. 13/C15; tab. IV, č. 45.
- 695.–705. Arcibiskupstvo Salzburg, Ernest Bavorský (1540–1554) – Michael z Kūenburgu (1554–1560), Salzburg, 2-fenig 1541–1558 (11). ŠMERDA 1987, tab. 9/D17–tab. 13/C15; tab. IV, č. 45.
706. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1563 (1). ŠMERDA 1987, tab. 14/D17; tab. VI, č. 70.
707. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, fenig 1563 (1). ŠMERDA 1987, tab. 14/D18; tab. VI, č. 71.
708. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1564 (1). ŠMERDA 1987, tab. 14/E17; tab. VI, č. 70.
- 709.–710. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1565 (2). ŠMERDA 1987, tab. 15/B17; tab. VI, č. 70.
711. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1566 (1). ŠMERDA 1987, tab. 15/C17; tab. VI, č. 70.
- 712.–713. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1567 (2). ŠMERDA 1987, tab. 15/D17; tab. VI, č. 70.

714. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1568 (1). ŠMERDA 1987, tab. 15/E17; tab. VI, č. 70.
- 715.–716. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1561–1569 (2). ŠMERDA 1987, tab. 14/B17 – tab. 16/A17; tab. VI, č. 70.
- 717.–718. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1570 (2). ŠMERDA 1987, tab. 16/B17; tab. VI, č. 70.
- 719.–720. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1574 (2). ŠMERDA 1987, tab. 17/A17; tab. VI, č. 70.
- 721.–722. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1576 (2). ŠMERDA 1987, tab. 17/C17; tab. VI, č. 70.
- 723.–724. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1577 (2). ŠMERDA 1987, tab. 17/D17; tab. VI, č. 70.
725. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1579 (1). ŠMERDA 1987, tab. 18/A17; tab. VI, č. 70.
726. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1570–1579 (1). ŠMERDA 1987, tab. 16/B17-tab. 18/A17; tab. VI, č. 70.
727. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1580 (1). ŠMERDA 1987, tab. 18/B17; tab. VI, č. 70.
- 728.–729. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig 1587 (2). ŠMERDA 1987, tab. 19/D17; tab. VI, č. 70.
730. Arcibiskupstvo Salzburg, Jan Jakub Khuen-Belasi (1560–1589), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (1). ŠMERDA 1987, tab. VI, č. 70.
731. Arcibiskupstvo Salzburg, 2 fenig 1556? (1), ŠMERDA tab. VI/č. 70, ale vymenené dva spodné erby.
732. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1588 (1). ŠMERDA 1987, tab. 22/C17; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
733. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1589 (1). ŠMERDA 1987, tab. 22/D17; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
- 734.–736. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1590 (3). ŠMERDA 1987, tab. 22/E17; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
737. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1591 (1). ŠMERDA 1987, tab. 23/A17; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
- 738.–739. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1595 (2). ŠMERDA 1987, tab. 24/C17; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
- 740.–741. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1597 (2). ŠMERDA 1987, tab. 24/E17; SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
742. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1599 (1). ŠMERDA 1987, tab. 25/B17; tab. XI, č. 114.
- 743.–744. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1601 (2). ŠMERDA 1987, tab. 25/D17; tab. XI, č. 114.
745. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1604 (1). ŠMERDA 1987, tab. 26/B17; tab. XI, č. 114.
746. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig 1607 (1). ŠMERDA 1987, tab. 26/E17; tab. XI, č. 114.
- 747.–748. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (2). ŠMERDA 1987, tab. XI, č. 114.
749. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, 2-fenig nečit. let. (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XIV/č. 405.
- 750.–751. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, fenig 1610 (2). ŠMERDA 1987, tab. 27/C18; tab. XI, č. 115, ale dole letopočet a na hornom erbe W-T.
752. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, fenig 1611 (1). ŠMERDA 1987, tab. 27/D18; tab. XI, č. 115, ale dole letopočet a na hornom erbe W-T.
753. Arcibiskupstvo Salzburg, Wolfgang Theodor z Raitenau (1587–1612), Salzburg, fenig b. let. (1). ŠMERDA 1987, tab. 21/E18; tab. XI, č. 115.

754. Arcibiskupstvo Salzburg, Marcus Sitticus (1612–1619), Salzburg, fenig 1615 (1). ŠMERDA 1987, tab. 28/E18; tab. XIII, č. 137.
755. Biskupstvo Passau, Ernest Bavorský (1517–1540), Passau, fenig 1529 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XV/č. 447; s. 23, č. 1015.
756. Biskupstvo Passau, Ernest Bavorský (1517–1540), Passau, fenig 1532 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XV/č. 447; s. 23, č. 1015.
757. Kniežatstvo Öttingen, Karol, Ludovít XV., Martin a Ludovít XIV. (1522–1549), Öttingen, fenig 1528 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXI/č. 636; s. 33, č. 1429.
758. Mesto Nördlingen, Eberhard von Königstein (1506–1535), Nördlingen, fenig 1532 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX/č. 619.
759. Mesto Nördlingen, Eberhard von Königstein (1506–1535), Nördlingen, fenig nečit. let. (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX/č. 619; s. 32, č. 1390–1392.
760. Mesto Nördlingen, Ludwig Stolberg (1535–1574), Nördlingen, 1/2-batzen 1568 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX/č. 621; s. 32, č. 1396.
- 761.–762. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1575 (2). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1000; s. 48, č. 2032.
763. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1575 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1000 (averz), XXXIII/č. 1001 (reverz).
764. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1580 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1001, s. 48, č. 2034.
- 765.–767. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1580 (3). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, s. 48, č. 2036.
768. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1581 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, s. 48, č. 2037.
769. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1582 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, s. 48, č. 2038.
770. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1584 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, s. 48, č. 2040.
771. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1585 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, minc. zn. HK
772. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1586 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, s. 48, č. 2041.
773. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1588 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002, s. 48, č. 2042.
- 774.–775. Falcko-Veldenz, Georg Johann (1544–1592), 1/2-batzen 1589 (2). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002.
776. Falcko-Veldenz, Georg Gustav (1592–1634), 1/2-batzen 1595 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1002 var.
777. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1576 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX-XIII/č. 1017, s. 48/č. 2070.
778. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1578 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX-XIII/č. 1017.
- 779.–780. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1581 (2). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1017, s. 48/č. 2073, minc. zn. *.
781. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1582 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX-XIII/č. 1017, s. 48/č. 2074.
782. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1583 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XX-XIII/č. 1017, s. 48/č. 2075.
- 783.–786. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1584 (4). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1017, s. 48/č. 2076.
- 787.–788. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1591 (2). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1017.
789. Falcko-Simmern, Richard (1569–1598), 1/2-batzen 1580, 1590 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXIII/č. 1017, s. 48/č. 2072, 2081.

790. Nassau-Weilburg, Albrecht (1559–1593), 1/2-batzen 1580 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1173.
791. Nassau-Weilburg, Albrecht (1559–1593), 1/2-batzen 1590 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1173; s. 57/č. 2401.
792. Nassau-Weilburg, Ludwig (1593–1625), 1/2-batzen 1594 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1175; s. 57/č. 2404.
793. Nassau-Weilburg, Ludwig (1593–1625), 1/2-batzen 1595 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1175.
794. Nassau-Wiesbaden, Johann Ludwig I. (1568–1596), 1/2-batzen 1591–1596 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1170.
795. Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538–1590), 1/2-batzen 1588 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXV/č. 1083; s. 51/č. 2192, ale iná minc. zn.
796. Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538–1590), 1/2-batzen 1589 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXV/č. 1083; s. 51/č. 2193.
797. Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538–1590), 1/2-batzen 1590 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXV/č. 1083; s. 51/č. 2194.
798. Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538–1590), 1/2-batzen 1592 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. CII/č. 3121; s. 52/č. 2202, ale iná minc. zn.
799. Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538–1590), 1/2-batzen 1599 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXV/č. 1085; s. 52/č. 2200.
800. Kniežatstvo Waldeck, František, Viliam Ernest, Christian a Vollrath (1588–1597), 1/2-batzen 1591 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVII/č. 1131 var.; s. 54/č. 2288.
801. Kniežatstvo Waldeck, František, Viliam Ernest, Christian a Vollrath (1588–1597), 1/2-batzen 1595 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVII/č. 1131 var.; s. 54/č. 2292.
802. Sasko-Albertínska lfnia, August I. (1553–1586), Drážďany, toliar 1562 (1). SCHNEE 1982, s. 295, č. 713.
803. Sasko-Albertínska lfnia, August I. (1553–1586), Drážďany, toliar 1583 (1). SCHNEE 1982, s. 298, č. 725.
804. Sasko-Albertínska lfnia, Johann Georg I. (1611–1656), Drážďany, toliar 1623 (1). MISHLER-KRAUSE 1996, s. 669, č. 7601.
805. Solms-Lich, Ernest, Eberhard a Hermann Adolf (1562–1590), 1/2-batzen, 1589 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1153; s. 56/č. 2340.
806. Solms-Lich, 1-batzen, 1589 (1).
- 807.–808. Solms-Lich, bez mincových pánov, 1/2-batzen, 1591 (2). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1151; s. 55/č. 2332.
- 809.–810. Solms-Lich, bez mincových pánov, 1/2-batzen, 1592 (2). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1151; s. 55/č. 2333.
811. Solms-Lich, bez mincových pánov, 1/2-batzen, 1593 (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXVIII/č. 1151; s. 55/č. 2334.
812. Mesto Ulm, grajciar 1624 (1).
813. Biskupstvo Constanz, Jakob von Fugger (1604–1626), 1/2-batzen 1624 (1). MISHLER-KRAUSE 1996, s. 428, č. 130.
814. Východné Frízsko, Edzard a Johann (1566–1591), 1579 (1).
815. Biskupstvo Chur, Beatus (1565–1581), grajciar b. let. (1).
816. Alsasko, Arcivojvoda Leopold (1619–1632), Ensisheim, toliar b. let. (1). MILLER ZU AICHHOLZ 1948, tab. 10, č. 27.
817. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, plappart (3 kreuzers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9081 var. SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXII/č. 972; s. 46/č. 1974.
818. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, plappart (3 kreuzers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9081 var. SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXII/č. 972. * SEMISSIS
819. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, vierer (2 kreuzers), 15.–16. stor. (1). SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXII/č. 973; s. 47/č. 1975.
820. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069. ...DEO GLORIA.

- 821.–826. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (6). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069.
827. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069. *DEO * GLORIA
828. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers). 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069. Av.: * Ialia* ARGENTINA; Rv.: * +* DEO* GLORIA
829. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069 var. Av.: Ialia *... Rv.: * koruna*
830. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069 var. SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXII/č. 975. Av.: * Ialia* ARGENTINA; Rv.: Ialia + SOLI * DEO GLORIA
831. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9069 var. SAURMA-JELTSCH 1892, tab. XXXII/č. 975. Av.: * +* ARG...; Rv.: * +* DEO*.
832. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 14.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9070. ale Av.: ARGENT.
833. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 14.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9070. Av.: ARGENIS.
834. Mesto Štrasburg, anonymní vydavatelja, kreuzer (2 deniers), 15.–16. stor. (1). ROBERTS 1996, 456–457, č. 9070.
835. Spojené Nizozemsko, Západné Frízsko, rijksdaalder (toliar) 1618 (1). DAVENPORT 1974, s. 565, č. 4842.
836. Spojené Nizozemsko, Friesland, rijksdaalder (toliar) 1619 (1). DAVENPORT 1974, s. 561, č. 4829.
- 837.–838. Španielske Nizozemsko, Brabantsko, Albert a Izabela (1598–1621), Antwerpen, 2- patagon (krížový toliar) bez let. (2). DAVENPORT 1974, s. 448, č. 4431.
839. Španielske Nizozemsko, Tournai, Albert a Izabela (1598–1621), Tournai, 2-patagon (krížový toliar) bez let. (1). DAVENPORT 1974, s. 449, č. 4437.
840. Španielske Nizozemsko, ?, Filip II. (1556–1598), patagon 1568 (1).
841. Španielsko, Filip II. (1556–1598), 1/4 de Felipe-daeldre 1567 (1). CAYON – CASTÁN 1976, s. 134, tipo 113.
842. Španielsko, Filip II. (1556–1598), 1/5 de Felipe-daeldre bez let. (1). CAYON – CASTÁN 1976, s. 129, tipo 104.
843. Španielsko, Filip II. (1556–1598), 1/5 de Felipe-daeldre bez let. (1).

Dve mince nebolo možné určiť, lebo nemohli byť vyčistené z dôvodu zachovania fragmentu textílie a kože na ich povrchu. Pravdepodobne sa jedná o dva uhorské denáre zo 17. storočia.

Numizmatický význam nálezu

Nález mincí zo Svätého Jura patrí medzi obzvlášť významné novoveké poklady mincí, aké sa na našom území vyskytujú len veľmi sporadicky. Je unikátny nielen svojím zložením, keďže sa v ňom nachádzajú mince zo vzdialených geografických oblastí, aké sa v našich nálezoch vyskytujú len veľmi ojedinele, ale aj svojím celkovým charakterom. Nález takéhoto typu a zloženia je vzácny a doteraz sa podobný na našom území nevyskytol. Preto je dôležité, aby boli razby z každej geografickej oblasti vyhodnotené osobitne.

Obr. 6 Svätý Jur. Minca s časťou zachovanej textílie

Uhorsko

Najväčšiu zložku v náleze tvoria domáce, čiže uhorské razby. Z nich sú najviac zastúpené hlavne denáre, z čias vlády uhorských kráľov Ferdinanda I. (1526 – 1564) až Ferdinanda II. (1619 – 1637). Tieto zároveň tvoria najpočetnejšiu zložku v náleze a sú dôležité aj pre datovanie ukrytia pokladu. Z nich sú najviac zastúpené denáre Ferdinanda II. z kremnickej mincovne z roku 1626, ktorých je až 191 kusov. Popri ďalších neuhorských razbách z tohto roku, ktorých však je len obmedzený počet, sú práve tieto rozhodujúce pre datovanie pokladu. Okrem toho, že sú najmladšie, sú zároveň aj najlepšie zachovanými mincami v poklade. Evidentne nesú stopy po veľmi krátkom obehu, je zjavné, že boli uložené veľmi skoro od času ich vypustenia do obehu. Preto k ukrytiu pokladu do zeme mohlo prísť zrejme ešte v roku 1626, k čomu by napovedali aj historické pramene viažuce sa k vojenským udalostiam, ktoré holi pravdepodobne príčinou uschovania pokladu do zeme (viď nižšie). O zaradenie nálezu ešte do roku 1626 svedčí okrem vynikajúcej kvality denárov z tohto roku aj fakt, že denáre z obdobia 20. rokov 17. storočia a aj zo starších čias sa obehom už po veľmi krátkom čase po ich vydaní výrazne znehodnocovali a tak niesli veľmi skoro stopy po opotrebovaní. Spomínaný jav je typický a dobre viditeľný aj v početných nálezoch zo Slovenska, kde boli takéto mince už veľmi krátko po svojom uložení čiastočne znehodnotené. Keďže boli vyrábané na malých a tenkých kotúčikoch, tak sa na minciach najčastejšie poolamovali alebo inak znehodnotili okraje. Väčšina z uvedených mincí však výrazne strácala kvalitu hlavne kvôli začínajúcej inflácii, ktorá zasiahla takmer celú Európu a neobišla ani Uhorsko. Inflácia viedla k tomu, že sa denáre začali vyrábať aj z menej hodnotných kovov, pričom výrazne prevládala meď s minimálnym obsahom striebra. Aj hlavne preto bola ich trvácnosť a kvalita veľmi krátkodobé. Výrazné zníženie akosti denárov môžeme vidieť v rámci novovekého uhorského mincovníctva hlavne od začiatku 20. rokov 17. storočia. Už nariadením z 21. augusta 1620 klesla ich akosť na 25 %, pri váhe čistého striebra 0,14 g (Huszár 1979, 14). Aj v ďalších rokoch sa eviduje rapídny pokles akosti uhorského denára. V rokoch 1620 – 1622 mal len 18,7 %, pri čistej váhe striebra 0,10 g. Najväčšie znehodnotenie denára ale nastalo v rokoch 1622 – 1625, kedy mal akosť iba 15,6 % a váhu striebra 0,08 g. Až v roku 1626 došlo k zlepšeniu jeho akosti, podľa noriem pred roku 1620. Denár mal vtedy akosť 31,3 % a čistú váhu striebra 0,15 g. Aj tieto razby však svojou kvalitou výrazne zaostávali za denármi aké boli razené po roku 1526, keďže tieto mali predpísanú akosť 50 % striebra v minci, pri priemernej váhe 0,58 g (Huszár 1979, 14). Pretože na denároch s letopočtom 1626 zo Svätého Jura absolútne nevidieť výraznejšie stopy po opotrebovaní, prikláňame sa k názoru, že k ich tezaurovaniu došlo veľmi skoro po ich vyrazení, teda ešte v roku 1626. Takto zachované denáre sú však dôležité aj pri metrologickom vyhodnotení mincí (tab. 1). Ak boli totiž len veľmi krátko v obehu a sú málo opotrebované, nedošlo ani k ich výraznému zníženiu váhy, ktorá je tak skoro zhodná s váhou denára, vyrobenou ešte v mincovni. Na základe toho môžeme vidieť, či bola dodržaná váha podľa úradne stanovených záznamov, prípadne na druhej strane či nedošlo k jej zníženiu a tým aj akosti. Na denároch z niektorých nálezov už totiž bolo možné zistiť, že už v samotnej mincovni mohlo dôjsť k zníženiu váhy za účelom ich okrádania (Hunka 2003, 14). Nesvedčia o tom len nálezy mincí, ale aj úradné záznamy. Už napríklad v roku 1535 hlásili do Kremnice vyslaní komisári, že sa z jednej hrivny namiesto 420 denárov vyrába až 440 až 450 kusov mincí, čo je až o 5 % viac ako pripúšťa norma (Kazimír 1986, 24).

V prípade pokladu zo Svätého Jura sa však môžeme dopracovať k veľmi zaujímavým záverom týkajúcich sa metrologie, hlavne váhy. Ako sme už uviedli, k najdôležitejším z tohto

pohľadu patria denáre Ferdinanda II. a z roku 1626. Z nich bolo možné analyzovať až 191 kusov. Na základe nich môžeme vidieť, že ich priemerná váha bola 0,49 g (tab. 1), čo je úplne zhodné aj s úradne stanovenými váhami týchto mincí (Huszár 1979, 14). Aj to dokazuje, že nález bol uložený pravdepodobne ešte v tomto roku, keďže zjavne nedošlo k ich opotrebovaniu. Z analýzy váh denárov z roku 1626 môžeme sledovať aj ďalšiu dôležitú skutočnosť. Mince sa ešte v tomto období razili tzv. metódou „al marco“. Uvedený spôsob výroby mincí spočíval v tom, že z určitého stanoveného množstva striebra, čiže z jednej hrivny, sa razil pevne stanovený počet mincí. Pri razbe sa však nedbalo na váhu jednotlivých kusov, ale len na celkový počet. Preto boli v súbore mincí z jednej váhovej jednotky niekedy aj väčšie váhové odchýlky. Napríklad v roku 1626 sa malo vyraziť z jednej budínskej hrivny, ktorá mala 245,53 g až 500 denárov. V nejednom prípade sa ich ale vyrazilo viac. Uvedený jav je dobre viditeľný aj na denároch zo Svätého Jura. Niektoré z nich mali oveľa vyššiu váhu ako bola úradne stanovená (teda 0,49 g), boli tu napríklad denáre s váhou 0,64 g, 0,67 g, 0,69 g. Naopak nachádzali sa tu aj mince, ktoré mali výrazne nižšie hmotnosti ako 0,40 g alebo 0,43 g (viď metrologická príloha). Pri ostatných ročníkoch sa už nenašli také presné zhody ako to bolo v prípade mincí z roku 1626. Preto sme aj bližšie analyzovali len denáre s týmto ročníkom, lebo sa najviac približovali ku skutočnosti, a to nielen tým, že boli len veľmi krátko v obehu, ale zároveň ich bol v náleze aj najvyšší počet.

Väčšinu z uhorských denárov tvorili kremnické razby. Len tri z nich boli z inej mincovne. Jedná sa o košické denáre Gabriela Bethlena z roku 1626. Tieto mince sú v našich nálezoch pomerne vzácné, popri kremnických razbách vystupujú len sporadicky. Je to spôsobené samozrejme tým, že košická mincovňa neprodukovala svoje razby v takom veľkom množstve ako kremnická mincovňa, ktorá bola v danom období hlavnou mincovňou uhorského kráľovstva. Ich výskyt v tomto období je však zákonitý, keďže mincovňa v Košiciach začala svoju opätovnú činnosť práve po jej obsadení Gabrielom Bethlenom v roku 1623. Mince razila však len do roku 1628, kedy zanikla a na dlhší čas už nevykazovala žiadnu činnosť (Petách 1986, 120). V relatívne veľkom množstve denárov zo svätøjurského nálezu sa vyskytuje aj vysoké percento ich ikonografických variant, ktoré sa mierne odlišujú od základných typov uvedených v katalógoch. Na denároch je totiž jednoznačne vidieť, že boli razené vo veľkých množstvách, ročne až niekoľko miliónov kusov, preto muselo dôjsť aj k rýchlemu vyrábaniu razidiel, na ktorých sú evidentné niektoré odchýlky od bežných typov. Medzi denármi zo Svätého Jura sa vyskytuje aj jedna razba, ktorá si zaslúži zvýšenú pozornosť. Na jednom z denárov Mateja II. (číslo katalógu 169) je evidentný letopočet 1602. Keďže však Matej nastúpil na uhorský trón až v roku 1608, jednoznačne môžeme povedať, že tam mal byť pôvodne letopočet 1620. Nepozornosťou výrobcu razidiel došlo v mincovni k chybe a prehodili sa čísla 2 a 0. Po čase však mohlo dôjsť k oprave razidla alebo k jeho stiahnutiu z výroby. O tom svedčí aj fakt, že mince z tohto razidla sa vôbec nikde nevyskytujú a nie sú známe ani z nálezov. Nepoznáme ich ani zo žiadnych aukčných katalógov a súkromných zbierok. Tieto by boli kvôli ich vzácnosti veľmi atraktívne a zberateľsky hodnotné. Preto ich bolo vyrazených pravdepodobne len veľmi malý počet.

Z uhorských razieb tvoria najmenšiu, ale o to vzácnejšiu skupinu oboly, čiže poldenáre. V náleze je zastúpených osem takýchto mincí. Z nich je jeden kus bez letopočtu, datovaný do čias Ferdinanda I. Tri oboly sú razby Mateja II., z nich jeden je z roku 1613 a dva z 1614. Najviac obolov, až štyri sú z čias Ferdinanda II., jeden je z roku 1621, dva z 1622 a posledný z roku 1623. Uvedené razby sú v našich nálezoch pomerne vzácné, nachádzajú sa v nich len zriedkavo. V súčasnosti nepoznáme zo Slovenska nálezy, v ktorých by sa našiel veľký počet

týchto mincí. Je to veľmi zaujímavý jav, pretože oboly tvorili v uhorskom peňažnom systéme najmenší nominál, ktorý musel byť pravdepodobne zastúpený v každodennom živote takmer všetkých vrstiev spoločnosti. Keďže sa jednalo len o polovicu hodnoty denára museli ho používať pri rôznych platobných stykoch aj najnižšie vrstvy obyvateľstva. Ich obmedzený výskyt je spôsobený pravdepodobne tým, že tieto nominály sa nemuseli raziť až v takých veľkých množstvách ako sa dnes predpokladá. Doteraz sa zachovalo len veľmi málo údajov o presných množstvách vyrazených poldenárov/obolov, pretože sa ich počty v mincovni nezaznamenávali osobitne, ale spolu s denármi. Preto dnes poznáme len presne udávané počty denárov, ale koľko z nich tvorili oboly s istotou nevieme. Ďalším dôležitým momentom pri razbe obolov bol fakt, že ich razba nebola preferovaná aj z niekoľkých ďalších dôvodov:

- výroba bola veľmi prácna, keďže obe strany mince boli razené na veľmi malom a tenkom kotúčiku, ktorý sa mohol razbou aj rýchlo zničiť;
- zisk z razby obolov bol len veľmi malý, omnoho väčšie výnosy boli z výroby mincí väčších nominálov;
- najčastejšie ho používali len nižšie a možno stredné vrstvy obyvateľstva.

Aj z týchto skutočností vyplýva, že oboly mohli a asi aj v domácom peňažnom styku nahrádzali rôzne ďalšie, prevažne cudzie drobné nominály. Jedným z nich boli najskôr české biele peniaze, ktoré sa nachádzajú v našich nálezoch pomerne často (bližšie údaje sú v časti pojednávajúcej o českých minciach). Vo svätajurskom poklade sa našiel aj jeden vzácny obolus Ferdinanda II. z roku 1621. Minca pochádza z kremnickej mincovne. Zaradenie razby do tohto ročníka je však problematické. Jej vzácnosť spočíva v tom, že oboly s uvedeným letopočtom sú relatívne málo početné a menej známe. Dokonca aj katalógy uhorských mincí sa k takýmto razbám vyjadrujú len veľmi zdržanlivo a stroho. Napríklad L. Huszár (1979, č. 1208) spomína obolus s týmto ročníkom len s otáznikom, lebo poznamenáva, že tieto mince mohol raziť aj Gabriel Bethlen, ktorý po obsadení mincovne v Kremnici už v roku 1621 v nej razil svoje mince. Presné zaradenie uvedeného obolu do zmieneneho ročníka je však problémom, pretože na jej reverznej strane, kde je zobrazená Madona, by mali byť na minciach s letopočtom 1621 umiestnené rozety po jej oboch stranách. Tie nie sú len na oboloch s ročníkom 1625. Na minci zo Svätého Jura však nie sú, preto môžeme povedať, že sa jedná buď o úplne novú variantu mince alebo zmena mohla vzniknúť chybou počas razby, keď sa číslovka 1 nevyrazila úplne. Tieto indície je nutné spomenúť preto, lebo na obole zo Svätého Jura akoby bolo číslo 1 vyrazené len polovične, pričom celý dolný koniec chýba. Môžeme povedať, že sa môže jednať o vrchnú časť číslovky 5, ktorej dolné bruško sa nezachovalo. Ako už bolo spomenuté vyššie, na ročník 1625 poukazuje hlavne ten fakt, že reverzná strana nesie evidentne stopy s týmto ročníkom. Preto je v našom prípade ešte predčasné hovoriť o novom type obolu. Až ďalšie nálezy s ročníkmi 1621 môžu potvrdiť či sa jedná o novú variantu obolových mincí.

Moravské mince

Moravské mince tvoria špecifický jav nielen v slovenských nálezoch, ale aj v samotnom poklade zo Svätého Jura. Pre problematiku obehu moravských mincí na našom území má však veľmi dôležité postavenie, lebo výrazne dopĺňa doterajšie súbory mincí s uvedenými razbami. Zo Slovenska v súčasnosti evidujeme 25 nálezov s moravskými razbami, v nich prevažnú väčšinu však tvoria platidlá drobných a stredných nominálov. Podobne je to aj v prípade svätajurského pokladu, kde z 32 mincí (čo tvorí 3,80 % z celého nálezu) až 31 razieb sú platidlá v hodnote grajciar alebo 3-grajciar. Len jedna minca je väčšieho nominálu,

Tab. 1. Priemery váh uhorských denárov z rokov 1614 – 1626

rok	počet	priemerné váhy (g)
1614	9	0,47
1615	5	0,5
1616	12	0,47
1617	17	0,52
1618	22	0,48
1619	30	0,49
1620	20	0,49
1626	191	0,49

tou je toliar Ferdinanda II. z brnenskej mincovne z roku 1624. V prípade uvedenej razby sa jedná o výnimočný jav. Na Slovensku sa moravské razby takýchto veľkých hodnôt vyskytli len v troch prípadoch, a to v pokladoch z Tesárov, Gajar a zo Žabokriek. Nález zo Svätého Jura nevybočuje, okrem už spomínaného toliaru, z pomerne bežného rámca ostatných náleзов s takýmito mincami. Väčšina pokladov zo Slovenska ukrytých približne do polovice 17. storočia je typická tým, že moravské mince v nich objavené boli prinesené ešte v čase ich razby, alebo len krátko po ňom. Platí to aj v prípade nami skúmaného nálezu. Ďalším typickým javom pre moravské razby je fakt, že sa ich v slovenských nálezoch nachádza, hlavne čo sa týka percentuálneho zastúpenia, len veľmi malý počet. Ak zoberieme do úvahy len platidlá Ferdinanda II. a III. tak je to 0,5 – 1,5 % z územia celého Slovenska (Hunka 2004, v tlači). Ako už bolo naznačené vyššie vo svätajurskom poklade tvoria moravské mince len nepatrnú časť a že sa tu zistil mierne zvýšený podiel moravských a českých razieb mohol mať na svedomí aj fakt, že pôvodný majiteľ tejto hotovosti asi musel pochádzať z uvedených oblastí, alebo tu dlhší čas pôsobil. Podobne ako svätajurský nález, aj väčšina súborov mincí s moravskými razbami sa sústreďuje hlavne v oblastiach západného Slovenska.

České mince

Veľmi dôležitú a jedinečnú zložku v nami analyzovanom náleze tvoria české mince. Ich výnimočnosť spočíva v tom, že môžu napovedať viac o celkovom charaktere nálezu, prípadne bližšie určiť aj pôvod jeho majiteľa. Z tu zastúpených českých razieb tvoria relatívne veľký počet pražské groše Vladislava II. (1471 – 1516), až 27 kusov a Ferdinanda I. (1526 – 1564), 13 kusov. Uvedené razby sa v našich nálezoch vyskytujú pomerne zriedkavo. Napriek tomu tvoria groše Vladislava II. veľmi dôležitú súčasť neskorostredovekých a novovekých nálezov mincí zo Slovenska. V súčasnosti evidujeme z tohto územia celkom 361 pražských grošov Vladislava II. Z nich najväčšia časť je sústredená do Bratislavy a jej bližšieho okolia, odtiaľto pochádza až 60,1 % zo všetkých nálezov (Budaj, v tlači). Okrem Bratislavy sa uvedené mince koncentrujú aj na území západného a juhozápadného Slovenska. O tom, že groše Vladislava II. mohli mať určité špecifické postavenie v obchodnom živote na území dnešného Slovenska môže svedčiť aj fakt, že sa čiastočne vyskytujú aj v pokladoch z ostatnej časti dnešného Slovenska. Šesť pražských grošov Vladislava II. sa našlo vo veľmi zaujímavom náleze z Hniezdneho, neďaleko Starej Ľubovne (Nálezy 2, č. 200). Okrem Spiša poznáme groše aj z východného Slovenska, konkrétne z Trebišova (Nálezy 3, č. 187). Jeden z našich najväčších súborov mincí obsahujúcich pražské groše Vladislava II. pochádza zo Sv. Kríža, dnes Považian (Šimek 1986, s. 210, č. 8), ktorý pozostával

až z 5 906 mincí. Z nich 504 ks tvorili české razby, z ktorých bolo 117 pražských grošov Vladislava II. Všetky nálezy mincí zo Slovenska, ktoré obsahujú spomínané razby sa sústreďujú prevažne pri významných obchodných cestách, dôležitých trhových centrách, či strediskách obchodu. Aj z týchto skutočností vyplýva, že spomínané mince boli prinesené hlavne obchodníkmi. Jednoznačne možno povedať, že ich prienik na dnešné Slovensko bol výsledkom obchodných aktivít ich majiteľov.

Pri skúmaní pražských grošov zo Sv. Jura je nutné sa zastaviť pri jednom zaujímavom fakte a to, že sa v ňom nachádza aj malý počet orezaných grošov. Napriek tomu, že sa jedná o veľmi zaujímavý jav, doteraz sa mu v rámci slovenských nálezov nevenovala takmer žiadna pozornosť. Orezané pražské groše sú pomerne časté aj v samotných Čechách, kde sa ich vyskytuje väčšie množstvo. Časť z bádateľov spája orezávanie mincí so vznikom a existenciou mincovní v Plzni, ktorá začala svoju činnosť v roku 1507 (Neubarth 1951, 117). Toto tvrdenie sa však zakladá len na hypotéze, v súčasnosti sa nedá jednoznačne dokázať. Niektorí autori dávajú orezané groše do spojitosti s nemeckými batzenmi a polbatzenmi (Lábek 1932, 112). V nálezoch mincí z juhozápadných Čiech sa uvedené nemecké mince dosť často vyskytujú aj spolu s orezanými grošmi, pričom ich váhy boli často veľmi podobné. Vyslovil sa teda predpoklad, že orezávanie mohlo byť výsledkom snahy o unifikáciu váh českých mincí s nemeckými oblasťami, s ktorými mali oblasti západných Čiech úzke kontakty. Pri skúmaní väčšieho počtu orezaných grošov sa dá dnes jednoznačne povedať, že tieto mince asi neboli prispôbované žiadnej dopredu stanovenej váhovej jednotke, lebo vykazujú veľkú váhovú variabilitu. Zároveň nie sú ani žiadnymi násobkami, alebo podielovými váhami iných menovných sústav. Popredná odborníčka na mincovníctvo grošového obdobia J. Hásková (1971, 53) už totiž skúmala 120 orezaných grošov, ich hmotnosti sa pohybovali od 1,62 – 2,55 g. Tento fakt potvrdzuje aj svätajurský nález, v ktorom sú váhy orezaných grošov nasledujúce: 1,96 g; 1,99 g; 2,15 g; 2,20 g; 2,26 g; 2,43 g; 2,46 g. Z uvedených skutočností vyplýva, že k orezaniu grošov došlo pravdepodobne z dôvodu nezákonného obohacovania. Možno k drobným úpravám na minciach mohlo dôjsť už v samotnej mincovni, ale orezanie mince v stredoveku bolo pravdepodobne najbežnejším javom ako nelegálne získať drahý kov. O tom, že v prípade orezania pražských grošov to musel byť pomerne bežný jav svedčí aj skutočnosť, že sa o ňom vyskytujú zmienky aj v písomných prameňoch. Napríklad v roku 1581 bolo nájdených v Prahe u istého Lazara Pinkasa sedem hrivien odstrižkov a kovových pilín pražských grošov. V roku 1478 bolo zase zakázané novomestským zlatníkom ostrihávanie dukátov, grošov a peniazov (Hásková 1971, 54). K najmasovejšiemu rozšíreniu orezovania pražských grošov v Čechách však dochádza asi až v 16. storočí. Orezávanie strieborných mincí za účelom okradania a nezákonného obohacovania bolo veľmi časté aj v Uhorsku. Takéto mince sú u nás známe už v 11. storočí. Orezané denáre pochádzajú už z čias kráľov Ondreja I. (1046–1060), Šalamúna (1063–1074) alebo Ladislava I. (1077–1095). V týchto obdobiach však orezávanie prebiehalo ešte úradne, v samotnej mincovni, keď chcel mať kráľ väčší zisk z razby mincí. Oveľa častejšie sa však s týmto javom stretávame v mladších obdobiach stredoveku. Tu sa orezávanie vykonávalo jednoznačne ilegálne, za účelom kradnutia striebra z mincí. Z nálezov z 15. storočia pochádza pomerne veľké množstvo orezaných mincí. Časté sú aj zákonné zásahy panovníka proti nim. Napríklad Žigmund Luxemburský (1387–1437) trestá podľa III. článku zákonníka z roku 1427 nielen tých, ktorí falšujú mince, tiež ich distribútorov a výrobcov orezaných mincí, aj obchodníkov, ktorí s takýmito mincami obchodovali (Gyöngyössi 2003, 24–25). O tom, že orezané mince boli pomerne časté, svedčí aj fakt, že dokonca pri jednom type Žigmundových mincí (Huszár 1979, č. 580) nie je z nálezov známy takmer žiadny celý

exemplár (Pohl 1967–1968, 47). Takmer u všetkých je nejakým spôsobom znížený ich priemer. Horeuvedené fakty jasne naznačujú, že orezávanie mincí bolo veľmi častým javom takmer počas celého grošového obdobia. Väčšinou sa mohlo jednať o nezákonné ničenie mince za účelom obohatenia sa a ukradnutia striebra z orezanej mince. Pražské groše Vladislava II. sú však dôležité aj z ďalších dôvodov, pre poznanie charakteru nálezu a jeho majiteľa. Uvedené groše predstavujú najstaršiu zložku v náleze. Najstarší groš je z rokov 1471 – 1477. Medzi ním a najmladšími mincami v náleze, ktoré sú z roku 1626 je vyše 150 ročný rozdiel. Doteraz sa z územia Slovenska nepozná taký nález mincí obsahujúci aj pražské groše Vladislava II., kde by bol až taký výrazný časový rozdiel. Neplatí to však pre biele peniaze Vladislava II. Tie sa vyskytujú nielen v období prelomu 15./16. storočia, ale v ojedinelých prípadoch sa nachádzajú v nálezoch ukrytých aj v 20. rokoch 17. storočia. Uvedený jav môže byť samozrejme spojený aj so stavom dnešného bádania, veď doteraz z nášho územia poznáme len relatívne veľmi malý počet nálezov mincí s grošmi Vladislava II. Charakter svätajurského nálezu jednoznačne hovorí o tom, že z najväčšej časti mohol byť prinesený zo zahraničia. Okrem domácich uhorských mincí na to poukazuje nielen samotná skladba zahraničného obeživa, ale aj práve spomínané groše. Tie sú totiž na rozdiel od fondu mincí zo Slovenska dosť typické v pokladoch z územia Čiech aj vo výrazne mladších obdobiach. Pražské groše a biele peniaze Vladislava II. sa tu bežne vyskytujú aj v nálezových celkoch uschovaných v časoch tridsaťročnej vojny. V mincových pokladoch z Čiech dokonca predstavujú najväčšiu zložku zo všetkých domácich, teda českých razieb z tohto obdobia (Kostlán 1986, 200, tab. 2). Aj preto sa môžeme domnievať, že uvedené groše došli aj s ostatnými zahraničnými mincami na naše územie ako celá hotovosť, pravdepodobne z Čiech a až neskôr k nim boli pridané uhorské mince (pozri nižšie). Horeuvedené skutočnosti však platia len pre pražské groše Vladislava II. Iná situácia je už s drobnými nominálmi, hlavne s bielymi peniazmi. Tie nie sú v našich nálezoch až také zriedkavé, lebo sa vyskytujú aj v pokladoch uschovaných ešte v 20. a čiastočne aj v 30. rokoch 17. storočia. O tom, že biele peniaze museli byť dôležitou súčasťou peňažných pomerov na území dnešného Slovenska, svedčí aj to, že v súčasnosti evidujeme vyše 50 súborov mincí s týmito razbami. Uvedené razby mohli na našom území nahrádzať prevažne drobné domáce nominály (hlavne oboly), keďže ich razba mohla byť výrazne obmedzená a najmenšie nominály chýbali v každodennom peňažnom styku. Okrem toho boli biele peniaze hodnotovo drobnejšie ako groše, ktoré boli hlavne obchodnou mincou, čím sa mohli častejšie nachádzať aj u stredných a nižších vrstiev spoločnosti. Preto boli aj častejšie uschované do zeme. Ich prílev na naše územie je pozorovateľný už od 20. rokov 16. storočia a trvá až do 30. rokov 17. storočia. Po tomto období sa už nachádzajú v nálezoch len ojedinele, čo bolo spôsobené aj tým, že sa v roku 1619 prestalo s ich razbou aj v samotných Čechách. Oveľa menej máme zastúpené v slovenských nálezoch groše Ferdinanda I. Doteraz bolo na našom území zistených len 48 kusov takýchto razieb. Aj z nich drvivá väčšina pochádza len z jedného nálezu. Už v spomínanom poklade zo Sv. Kríža ich bolo 42 kusov, čo je až 87,5 % zo všetkých razieb Ferdinanda I. Zvyšné groše však pochádzajú len z ďalších piatich lokalít. Dva sa našli v Bratislave-Devíne (Fundárek – Keller 1974, 203–205). Uvedený poklad bol najskôr ukrytý v čase Bethlenovho povstania v rokoch 1619 – 1622. Na iných štyroch lokalitách – v Hniezdom, Vrbovci, Iliji a v Malom Kiari sa našlo len po jednom groši (Nálezy 2, č. 200, č. 226; Nálezy 4, č. 413; Šimek 1986, 212, č. 13). Aj z uvedeného súpisu vyplýva, že tieto razby sú v našich nálezoch len slabo zastúpené. Z toho dôvodu je poklad zo Svätého Jura veľmi dôležitý pre skúmanie obehu českých mincí, hlavne grošov, na území dnešného Slovenska. V súbore grošov Ferdinanda I. zo Svätého Jura sa našlo aj niekoľko

zaujímavých razieb, ktoré sú pomerne vzácne a menej časté. Pri jednom z nich (č. kat. 459) je už na prvý pohľad nápadný rozdiel od bežných mincí v katalógoch. Okrem toho, že uvedená razba je evidentne robená na menšom kotúčiku s priemerom 25 mm, je na nej vidieť aj ďalšie odlišnosti. Kým v opise sú zhody s exemplárom podobnej mince uvedenej v katalógu J. Chvojku (Chvojka 1997, 68, C17; 73, T2; revers 57, b var.), tak rozdiely sú badateľné

Tab. 2 Metrológia pražských grošov z nálezu

číslo katalógu	typ	váha (g)	priemer (mm)	poznámky
416	VL II., Hásk. II/b1	2,55	26	
417	VL II., Hásk. X/a1	2,51	27	
418	VL II., Hásk. X/a1	2,26	25,5x26	orezaný
419	VL II., Hásk. X/a2	2,38	28	
420	VL II., Hásk. X/a4	2,59	27	
421	VL II., Hásk. X/a4	2,15	25	orezaný
422	VL II., Hásk. X/a4	2,46	27	orezaný?
423	VL II., Hásk. X/a8	2,62	27	
424	VL II., Hásk. XI/a7	1,99	24x23	orezaný
425	VL II., Hásk. XI/a7	2,18	26	
426	VL II., Hásk. XI/a7	2,47	27x26	
427	VL II., Hásk. XI/a12	2,86	26	hrubší kotúčik
428	VL II., Hásk. XI/a19	2,55	27	
429	VL II., Hásk. XI/a28	2,74	27x26	
430	VL II., Hásk. XI/e1	2,43	25,5x26	orezaný
431	VL II., Hásk. XII/d5	2,65	27	
432	VL II., Hásk. XII/f1	2,67	26x27	
433	VL II., Hásk. XII/f7	2,18	26	
434	VL II., Hásk. XIII/b1	2,2	25	orezaný
435	VL II., Hásk. XIII/d5	2,12	26	
436	VL II., Hásk. XIII/e6	2,37	27x28	
437	VL II., Hásk. XIII/e6	2,25	27	
438	VL II., Hásk. XIII/e2,e6	2,38	28	
439	VL II., Hásk. XIII/e2,e6	2,65	27x28	
440	VL II., Hásk. XV/a1	1,96	26	orezaný
441	VL II., Hásk. XV/a1	2,42	27x28	
442	VL II., Hásk. XXIII/b1	2,4	28	
449	F I. Chvoj.44/T4, 48/3	2,77	25x26	
450	F I. Chvoj.44/T11, 48/m	2,84	25x26	
451	F I. Chvoj.68/C9, 70/b	2,67	26x26,5	
452	F I. Chvoj.68/C9, 70/a	2,32	26	
453	F I. Chvoj.82/C9, 84/g-h	2,77	27	
454	F I. Chvoj.92/4, 93/j	2,43	26	
455	F I. Chvoj.92/5, 93/c	2,7	28	
456	F I. Chvoj.96/5, 97/g	2,33	25,5x26	
457	F I. Chvoj.100/4, 101/c	2,25	26	
458	F I. Chvoj.68/C3, 70/b-c	2,57	25x26	orezaný
459	F I. Chvoj.?	2,57	25	
460	F I. Chvoj. 58/C2	2,41	26	
461	F I. Chvoj. ?	2,49	26	dvojrAZba

Vysvetlivky: VL II. = Vladislav II. (1471–1516); Hásk.= Hásková 1971; F I. = Ferdinand I. (1526–1564); Chvoj. = Chvojka 1997.

prevažne pri rôznych značkách na averze aj reverze. Na líci sú po oboch stranách koruny, približne v ich strede umiestnené krúžky. Naopak na rube sa opäť nachádzajú bodky pri chvoste leva. Tie sú umiestnené opäť po oboch stranách symetricky v strede chvosta, kde je úzka časť „osmičky“. Ďalšou, ťažko určenou mincou je groš (č. kat. 461), ktorý evidentne nesie stopy po dvojrazbe. Jeho opis je: Av.: FERDINANDVS:PRIM. DEI GRACIA (krúžky) REX (krúžky) BOEMIE, Rv.: GROSSI (štvorlístok) PRAGENSES. Chvost je typu K (podľa Chvojku). Z českých razieb za zmienku stoja ešte tri toliare Rudolfa II. z troch rôznych mincovní. Razby takýchto veľkých nominálov sú v našich nálezoch vzácné, zachovalo sa ich pomerne málo.

Poľsko-sliezske mince

Poľské mince tvoria v slovenských nálezoch pomerne početnú a častú zložku, preto ich prítomnosť neprekvapuje ani v náleze zo Svätého Jura. Tu zastúpené typy poľských mincí patria k často sa vyskytujúcim razbám na našom území. Aj keď sa poľské mince na územie dnešného Slovenska dostávali už od druhej polovice 15. storočia, ich intenzívnejší prílev evidujeme až v nasledujúcom storočí. Uvedené razby výrazne ovplyvnili peňažné pomery na našom území. Patria medzi najčastejšie cudzie mince v našich nálezoch. Ich prílev do našich krajín bol podmienený viacerými faktormi: okrem zhoršenia kvality drobných domácich mincí to boli hlavne špekulácie s uhorským striebrom, ktorého hodnota v Poľsku výrazne stúpila oproti cene na uhorských trhoch. Okrem toho to však boli aj intenzívne obchodné aktivity medzi oboma krajinami (Hunka 1997, 43). Samozrejme prílev poľských mincí do našich krajín a ich podiel na obežive má ďalekosiahlejšie príčiny a dôsledky, ktoré tu však nebudeme rozoberať. Okrem toho poľské mince v slovenských nálezoch už boli v odbornej tlači niekoľkokrát publikované (Hlinka 1973, 253–291; Hunka 1997, 42–46; Hunka 2005, v tlači). Minciam bola venovaná zvýšená pozornosť aj z pohľadu ich ekonomického dosahu na hospodárstvo územia dnešného Slovenska (Kazimír 1965, 112–134).

Omnoho zaujímavejšiu časť svätajurského nálezu tvoria sliezske mince. Tieto sú taktiež dôležité pre numizmatické bádanie na Slovensku, pretože ich zloženie je typologicky a chronologicky veľmi pestré. Najstaršie sliezske mince sú od Ludovíta II. (1516 – 1526) z mincovne Swidnica. Jedná sa o razby, ktoré sú dosť časté v slovenských nálezoch. V súčasnosti sú v početnosti na treťom mieste za vládnyimi razbami a mincami kniežatstva Lehnice-Breh. Podľa posledného súpisu sliezskeho mincovní z roku 2000 (Šimek 2000, 50, tab. 1) boli zastúpené v 31 nálezoch, kde bolo až 746 týchto mincí. Oveľa vzácnejšími sú už vládne mince Ferdinanda I. (1526 – 1564) z wroclavskej mincovne. Zo Svätého Jura poznáme tri takéto mince, jedná sa o 1-grajciare z rokov 1561, 1562 a 1563. Doteraz boli známe zo Slovenska len z dvoch lokalít. Evidujeme ich z Gajar (Nálezy 2, č. 244; Hlinka 1989, 263, č. 54) a zo Špačiniec (Nálezy 3, č. 194; Hlinka 1989, 272, č. 121). Oveľa početnejšie sú však na Slovensku vládne razby Ferdinanda II. Najviac mincí tohto panovníka pochádza opäť z wroclavskej mincovne a v našich nálezoch sú po vládnych razbách Leopolda I. (1657 – 1705) na druhom mieste zo všetkých sliezskeho mincovní. Väčšinu mincí Ferdinanda II. však tvoria len drobné nominály, najčastejšie sú zastúpené 1-grajciare, 2-grajciare a prípadne 3-grajciare.

Značne ojedinelé sú platidlá vyšších hodnôt a takmer vôbec sa nevyskytujú už 24-grajciare, ktorých je vo svätajurskom poklade až päť kusov. Ich vzácnosť je dokonca taká veľká, že 24-grajciare zo sliezskeho mincovní ešte neboli evidované na Slovensku vôbec. Aj

preto je svätajurský poklad veľmi významný a patrí medzi ojedinelé nálezy mincí so Slovenska. Medzi 24-grajciarmi dokonca jedna vyčnieva spomedzi ostatných, je netypická, a preto ju môžeme zaradiť medzi zvláštne a výnimočné mince. Uvedený exemplár pochádza z roku 1623, vďaka mincovej značke ju môžeme zaradiť medzi razby z mincovne Nisa. Vo svojich katalógoch ju presne neuvádzajú ani Halačka (1987 – 1988) a úplne presne ani Herínek (1984). Výnimočnosť tohto platidla spočíva v tom, že v opise je skrátený letopočet a z ročníka 1623 je vynechaná 6. Preto sú tam len čísla 123. Uvedený jav môže byť spôsobený tým, že majstrovi, ktorý pripravoval razidlo jednoducho nezostalo miesto v opise a tak vynechal jedno číslo.

Rakúske a habsburské krajiny

V novovekých nálezoch zo Slovenska sa nachádza pomerne veľké množstvo rakúskych razieb, vrátane habsburských krajín. Vo väčšine prípadov sa jedná len o drobné a stredné nominály, ale výnimkou nie sú ani mince väčších hodnôt, ako sú toliare. Ich prírlev na naše územie nie je žiadnym prekvapením, stretávame sa s ním už od stredoveku. Obe krajiny boli už od konca 13. storočia úzko prepojené, hlavne obchodnými väzbami, keď do našich oblastí prichádzalo množstvo obchodníkov a kolonistov osídľujúcich opustené územia v Uhorsku nielen z Rakúska, ale aj z nemeckých krajín. Keďže prechádzali aj cez spomínané oblasti, prostredníctvom nich sa potom dostávali rakúske mince aj do našich oblastí. Dôležité boli aj kontakty politické a vojenské, ktoré sú v neskorom stredoveku intenzívne hlavne od prvej polovice 16. storočia. Od roku 1526 boli oba štátne celky, rakúske krajiny a Uhorsko prepojené postavou samotného panovníka Ferdinanda I. (1526 – 1564). Prírlev spomínaných mincí k nám ovplyvnili aj vojenské aspekty, hlavne boje s Turkami, v neskoršom období, od 17. storočia aj s protihabsburskými povstalcami. V týchto časoch sem prichádzalo množstvo vojakov z rakúskych oblastí, ktorí si so sebou priviezli aj svoje peňažné hotovosti.

Keďže veľkú zložku v náleze tvoria toliare, ktoré sú najpočetnejšie práve z rakúskych krajín (z nich tu bolo celkovo až sedem), musíme sa pri skúmaní mincí zo svätajurského pokladu zastaviť aj pri nich. Tieto totiž tvoria jeho veľmi dôležitú časť. Toliar, veľká kvalitná strieborná minca o priemere 35–40 mm a váhe 25–30 g uvedený do štruktúry stredoEurópskeho obeživa v 20. rokoch 16. storočia, mal v mincovníctve európskych krajín významné postavenie. Používal sa hlavne ako obchodná minca pri rôznych väčších platobných transakciách, lebo mal svojou hodnotou tvoril pendant k zlatým dukátom. Tiež bol často využívaný ako žold pre vojakov bojujúcich strán. Toliar však práve v období od konca 16. storočia až do 20. rokov 17. storočia nadobudol v Uhorsku špecifické postavenie. V Uhorsku sa začal raziť až v roku 1553, s váhou 28,8 g, z čoho bolo 25,78 g čistého striebra. Mal hodnotu 100 denárov. Po roku 1580 začala na trhoch výrazne stúpať cena toliarov, čo malo za následok, že takmer všetko zmincovateľné striebro sa používalo na razbu toliarov. Výsledkom bola situácia, že ľudia začali mať nedôveru k drobným minciam. Po roku 1625 sa však zákonným článkom 39 panovník snažil upraviť peňažné pomery v Uhorsku, čoho dôsledkom bolo, že sa toliare začali predávať za viac denárov ako sa určila ich stanovená cena, a tak sa toliar nestal len platidlom veľkoobchodu, ale bol aj počtovou jednotkou pre určitú nominálnu hodnotu obeživa (Kazimír 1992, 19). Toliar tým nadobudol významné postavenie v peňažných pomeroch v Uhorsku. Pre pochopenie významu toliara pre vtedajšie peňažné pomery je zároveň nutné sledovať aj obbeh uvedených mincí a ich výskyt nielen v nálezoch mincí na Slovensku, ale aj v celom

Uhorsku. Pomerne presné údaje o obehu uvedených mincí sú podrobne spracované už od 40. rokov 16. storočia až do 17. storočia (Székely 1999, 315–337). Počas tohto obdobia bol ich obchodný pomerne nerovnomerný, kolísal v závislosti podľa rôznych častí Uhorska. Na základe tu evidovaných nálezov z Uhorska je však možné povedať, že zloženie toliarov v svätajurskom poklade približne dokumentuje situáciu aká je typická aj pre celé územie Uhorska. Pre jednotlivé úseky 16. a prvej polovice 17. storočia sú charakteristické rôzne tendencie obehu toliarov. V nálezoch ukrytých v rokoch 1541 – 1590 bol pomer uložených toliarov nasledovný: ich najväčší počet pochádzal z nemeckých krajín (celkovo až 826 kusov, čo bolo takmer 63 % všetkých toliarových razieb), druhý najväčší počet tvorili tirolské toliare (135 čo je 10,3 %). Medzi pomerne časté mince v uhorských nálezoch patrili aj toliare salzburské (85 kusov = 6,5%), dolnorakúske (76 kusov = 5,8 %) a české (65 kusov = 5,0 %). V tomto období sa zaznamenal veľmi malý obchodný pomer domácich uhorských toliarov. V poslednom desaťročí 16. storočia sa však ich pomer zmenil. V rokoch 1591 – 1600 boli najpočetnejšie už tirolské razby (1150 kusov = 34,7 %), na druhom mieste boli nemecké mince, stúpajúcu krivku mali aj toliare uhorské (317 kusov = 9,6%) a čiastočne české (175 kusov = 5,3 %) (Székely 1999, 332, tab. 3; 325–326, tab. 4). Uvedená tendencia prílevu toliarov sa udržala aj v prvej štvrtine 17. storočia. Ich najväčší počet opäť tvorili mince z rakúskych dedičných krajín, hlavne tirolské a štajerské razby. V menšej miere sa k nám dostávali mince z nemeckých oblastí. Aj z horeuvedeného krátkeho prehľadu vyplýva, že drvivá väčšina toliarov pochádzala hlavne z rakúsko-nemeckých oblastí. Uvedenú skutočnosť dokumentuje aj nález zo Svätého Jura, obsahujúci len zahraničné toliare. Špecifickú skupinu toliarových razieb v náleze tvoria mince z rôznych častí Nizozemska a čiastočne aj španielske mince Filipa II. (1556 – 1598) zo 16. storočia. Nizozemské razby reprezentujú tzv. patagony, ktoré boli razené predovšetkým v južných provinciách, kým tzv. levie toliare boli typické pre severné časti vtedajšieho Nizozemska. Patagony boli toliarové strieborné razby používané hlavne ako obchodné mince. Boli väčšinou razené z dodávok španielskeho koloniálneho, tzv. amerického, striebra. Dôležité však pri týchto razbách je to, že z uvedených mincí sa stali v priebehu 17. storočia jedny z najvýznamnejších strieborných mincí aj v strednej a východnej Európe. Príčinou toho javu bolo nielen to, že si zachovávali pomerne dlho stabilný obsah striebra, ale aj to, že na trhu s drahými kovmi boli k dispozícii vo veľmi veľkých množstvách. Týmito mincami boli totiž financované veľké skupiny vojsk z oboch znepriatelených strán v čase tridsaťročnej vojny (Vorel 2003, 111). Keďže aj uschovanie svätajurského nálezu bolo výsledkom udalostí uvedeného konfliktu a jeho majiteľom mohol byť pravdepodobne nejaký zahraničný vojak, tak výskyt uvedených toliarových razieb v náleze nie je až taký prekvapujúci. Obchodný pomer nizozemských toliarov je pomerne častý aj v ďalších etapách 17. storočia, lebo ich evidujeme aj v ďalších našich nálezoch. Do roku 1972 bolo rozpoznaných 21 súborov mincí s týmito razbami (Kraskovská 1972, 177–186). Väčšina z nich bola sústredená hlavne v oblastiach západného a východného Slovenska. V prevažnej časti prípadov sa v nich našli práve väčšie nominály, hlavne toliare, poltolie, prípadne zlaté mince. Väčšina týchto nálezov bola ukrytá do zeme v nepokojných časoch tridsaťročnej vojny a počas protihabsburských povstaní. Na naše územie sa dostali najmä vojenskými ťaženiami, už menej obchodnou aktivitou ich majiteľov. Oveľa menej zastúpenými v našich pokladoch sú rôzne razby Filipa II. Preto ich výskyt v náleze zo Sv. Jura je pre nás zaujímavý. Doteraz ich poznáme zo Slovenska len vo veľmi obmedzených množstvách a vyskytujú sa tu len sporadicky.

Ich prílev do oblastí strednej Európy je podmienený hlavne udalosťami už spomínanej tridsaťročnej vojny, v ktorej aktívne vystupovalo aj Španielsko.

Štrasburg

Štrasburské mince predstavujú v slovenských nálezoch veľmi výnimočný jav. Vyskytujú sa v nich len v ojedinelých prípadoch a aj to len vo veľmi malých množstvách. Preto je tiež poklad mincí zo Svätého Jura z pohľadu obehu uvedených mincí na našom území jedincovým a vzácnym nálezom. Napriek tomu, že sa v ňom našlo len 18 štrasburských razieb, doteraz sa zároveň jedná o ich najväčší počet v jednom náleze na Slovensku. V novovekých pokladoch sú štrasburské mince z nášho územia zastúpené len v siedmich prípadoch. Vo väčšine z nich sa zistili len razby drobných nominálov. Jedinú výnimku tvorí zlatý dukát bez letopočtu objavený v Košickom zlatom poklade (Nohejlová-Prátová 1948, 259–260). Aj tu sa však našla len jediná zlatá razba, čo z celkového obrovského počtu 2 920 kusov zlatých mincí v náleze pochádzajúcich takmer z celej Európy dokazuje, že tieto mince boli v našich oblastiach veľmi vzácnym zjavom. Vo zvyšných šiestich nálezoch sa našli len drobné a stredné nominály. Druhou zaujímavou skutočnosťou pri pohľade na obchod štrasburských mincí na Slovensku je fakt, že tieto sa dostali na územie dnešného Slovenska vo veľmi krátkom období 17. storočia. Všetky nálezy, v ktorých sa našli takéto mince sú z časového rozmedzia rokov 1620 – 1657. Ak sem zarátame aj poklad zo Svätého Jura, tak z ôsmich nálezov až päť bolo ukrytých v 20. rokoch 17. storočia. Jedná sa o nález zo Žiliny, ktorý bol uschovaný do zeme po roku 1620 (Nálezy 2, č. 243) a Gajar ukrytý po roku 1621 (Nálezy 2, č. 244). Zistili sa tiež v náleze z Bratislavy-Devína, ukrytom po roku 1619 (Nálezy 3, č. 221) a z Pezinka, ukrytom po 1626 (Nálezy 2, č. 263). Obsahuje ich aj nami skúmaný poklad zo Svätého Jura, ktorý bol podobne ukrytý v roku 1626. Zvyšné súbory mincí s obsahom štrasburských razieb sú známe ešte z Ludaníc, poklad bol ukrytý po roku 1637 (Nálezy 2, č. 256) a z Holíča, ukrytom po 1657. Posledným je už zmienený zlatý poklad z Košíc (ukrytý po roku 1679, najskôr však po 1682). Z horeuvedených faktov vyplýva, že štrasburské mince prúdili na naše územie vo veľmi obmedzenom množstve a iba v určitých obdobiach. Takéto platidlá sa vyskytujú hlavne v nálezoch z obdobia tridsaťročnej vojny, predovšetkým z čias Bethlenovho povstania, ktoré sa odohrávalo v rokoch 1619 – 1626. Podobná situácia je aj v Čechách, kde sú štrasburské mince pomerne často ukrývané hlavne počas tridsaťročnej vojny. Často sa však vyskytujú aj pokladoch uschovaných ešte 20. rokoch 17. storočia. Aj tento fakt môže dokladať, že poklad mohol pomerne úzko súvisieť s českými krajinami. Výskyt uvedených mincí v našich nálezoch je jednoznačne výsledkom najskôr vojenských udalostí, ktoré viedli k ich ukrytiu do zeme a preto uvedené mince nemohli mať výraznejší dosah na peňažné pomery v našich krajinách. Na Slovensko ich mohli priniesť hlavne zahraniční vojaci, ktorých bolo v oboch bojujúcich armádach, habsburskej aj povstaleckej, veľké množstvo. Štrasburské mince zo Svätého Jura sú však zaujímavé aj z ďalších hľadísk. Vo všetkých prípadoch sa jedná výlučne len o mestské razby, ktoré žiaľ nebolo možné bližšie chronologicky zaradiť. Zaujímavé je to z toho dôvodu, že z ostatného územia Slovenska pochádzajú predovšetkým mince štrasburských biskupov. Najčastejšie sa jedná o biskupov Jána z Manderscheidu – Blankenheimu (1569 – 1592) a Karola, vojvodu Lotrinského (1593 – 1607). Okrem Gajar, kde sa našli dve mestské razby a nami skúmaného pokladu zo Svätého Jura v ostatných nie sú zastúpené takéto mince. Je to zaujímavý fakt, ale žiaľ jeho príčinu nie sme schopní za

súčasného stavu bádania vysvetlíť. Ďalšou zaujímavosťou štrasburských mincí zo Svätého Jura je aj to, že tieto predstavujú širokú škálu variantov. Nachádza sa tu množstvo mincí, ktoré majú rozdielny kolopis a možno na nich vidieť aj ďalšie odlišnosti od pôvodných typov v katalógoch. Okrem zmeneného opisu sú tu pridané tiež rôzne značky, najčastejšie ľalia alebo hviezdička. Môže ísť o rôzne označenia mincových majstrov. Svättojurský nález je dôležitý pri štúdiu mincí zo Štrasburgu aj z toho dôvodu, že môže pomôcť pri relatívnej chronológii ich jednotlivých typov. Väčšinu totiž nie je možné zaradiť do presnejšieho chronologického rámca. Aj dostupné katalógy (Roberts 1996, 456–457) ich datujú len rámcovo do 14. – 16. storočia, prípadne len do 15. – 16. storočia. Zo zloženia nálezu však vyplýva, že väčšinu razieb pochádzajúcich z oblastí nemeckých krajín, Salzburgu a rakúskych krajín možno ešte datovať do 16. storočia. Preto môžeme predpokladať, keďže aj mince zo Štrasburgu sú z tejto oblasti, že tieto ešte patria do tohoto storočia.

Salzburg

Početnú zložku vo svättojurskom náleze tvoria mince salzburských arcibiskupov. Takmer všetky zo 131 salzburských mincí pochádzajú zo 16. storočia. Najstaršou je 2-fenig Leonarda Keutschacha (1495 – 1519) z roku 1518, najmladšou je fenig Marca Sittica (1612 – 1619) z roku 1615. Všetky razby tu nachádzajúce sa sú len drobných nominálov – fenigov, pričom najpočetnejšiu skupinu z nich ale tvoria 2-fenigy. Uvedená situácia je zaujímavá a môže dokladať, že majiteľ pokladu mohol získať túto zložku v náleze ako celok. Tvoria totiž jednoliaty celok. Salzburské mince sú zaujímavé aj z toho dôvodu, že ich typové a chronologické zastúpenie je veľmi pestré. Medzi najmladšou a najstaršou mincou je takmer storočný rozdiel, ktorý je vyplnený veľkým počtom rozmanitých mincí. Môžeme v ňom nájsť razby z veľkého množstva rôznych ročníkov. Zároveň sa tu nachádzajú mince takmer všetkých arcibiskupov, ktorí v tom čase pôsobili v Salzburgu. Okrem veľkého počtu a typového zastúpenia však výskyt salzburských mincí príliš neprekvapuje, pretože tieto sú pomerne časté aj v iných novovekých nálezoch zo Slovenska. Razba novovekých salzburských mincí začala v roku 1500, mincovou reformou arcibiskupa Leonarda Keutschacha. Ten po 40. rokoch opätovne obnovil v roku 1460 zastavenú razbu salzburských mincí. Približne už od polovice 16. storočia začali postupne prenikať aj na naše územie. Pred týmto obdobím máme evidovaných len veľmi málo náleзовých celkov s takýmito mincami (jedná sa o razby zo záveru 15. storočia). Salzburské mince pravdepodobne zohrávali dôležité miesto aj v peňažnom obehú na území dnešného Slovenska. Okrem relatívne skorého prenikania do tohto priestoru svedčia o tom tiež ďalšie skutočnosti:

- uvedené mince sú pomerne často zastúpené v slovenských nálezoch, v súčasnosti evidujeme takmer 50 náleзовých celkov s týmito mincami;
- tieto sa nesústreďujú len v obmedzenej geografickej polohe, ale sú známe aj zo širokého územia dnešného Slovenska, čo svedčí o ich obľube a častejšom používaní;
- nevyskytujú sa tu len drobné a stredné nominály, ale aj razby väčších hodnôt.

Poznáme väčšie súbory mincí, v ktorých sa našli nielen toliare a ich podiely, ale aj dukáty s ich násobkami. Medzi takéto patria napríklad nález z Pane pri Nitre odkiaľ pochádza väčšie množstvo toliarov, medzi ktorými nechýba ani salzburský (Nálezy 2, č. 204). Ďalší významný novoveký nález, v ktorom sa okrem toliarov dokonca našli aj ich násobky pochádza z Merašíc neďaleko Trnavy, odkiaľ je známy toliar a 2-toliar salzburského arci-

biskupa Jána Jakuba, 5 kusov toliarov Ernesta Bavorského a poltoliar arcibiskupa Michala (Nálezy 2, č. 196, 382). Aj z ďalších lokalít poznáme väčšie nominály arcibiskupských mincí, ako napríklad z Dolných Orešian, Veľkého Trnía, Tesárov nad Žitavou (Nálezy 2, č. 271, 308, 491) a z Bohdanoviec (Nálezy 3, č. 202). Vymenovať všetky poklady s týmito mincami však nie je na tomto mieste nutné. Nález s najväčším počtom zlatých salzburských mincí pochádza už zo spomínaných Košíc, zo zlatého pokladu objaveného v roku 1935, kde sa našlo až 31 zlatých dukátov a 2-dukátov (Nálezy 2, č. 334). Aj horeuvedené skutočnosti poukazujú na to, že salzburské mince neboli len bežnými mincami v každodennom peňažnom styku, ale používali sa aj na väčšie obchodné transakcie. Tento fakt neprekvapuje, pretože Uhorsko a zvlášť jeho severná časť (juhozápadné Slovensko, severozápadné Maďarsko) bola obchodne veľmi úzko napojená na rakúske krajiny. Preto ich hojný príliv, podobne ako ostatných rakúskych mincí do našich oblastí je zákonitý. Samozrejme najväčšiu zložku v našich nálezoch tvorili bežné drobné a stredné nominály, ktoré sú súčasťou aj nálezu zo Svätého Jura;

– o význame arcibiskupských mincí svedčí aj fakt, že obiehali na našom území veľmi dlhú dobu. Ako sme už uviedli, ich príliv na územie Slovenska sa začína niekedy od polovice 16. storočia. Trvá však pravdepodobne dlhú dobu, lebo nálezy s takýmito mincami sa vyskytujú nielen v 17. a 18. storočí, ale nájdeme ich ešte aj v pokladoch z 19. storočia. Medzi takéto patrí napríklad súbor mincí už zo spomínaných Tesárov nad Žitavou (Nálezy 2, č. 491), uložený niekedy po roku 1808; tiež z Bratislavy (Nálezy 2, č. 509). Do zeme bol ukrytý až po roku 1848. O tom, že v tomto období sa z nálezov postupne vytrácajú arcibiskupské mince malo na svedomí aj to, že na začiatku 19. storočia prešlo arcibiskupstvo rapídnyimi politickými zmenami, ktoré narušili aj jeho mincový systém (v roku 1801 prešlo do svetských rúk, po 1809 bolo pričlenené k Rakúsku). Salzburské mince zo Svätého Jura sú veľmi dôležité nielen z hľadiska ich celkového obehu na našom území, lebo dopĺňajú fond nálezov s týmito razbami, ale sú zaujímavé aj pre typologické triedenie a spresnenie určenia doteraz známych variant. Tých totiž v náleze musí byť pravdepodobne väčší počet. Žiaľ, na našom území sa problematikou salzburských mincí podrobnejšie ešte nikto nezaoberal. Dokonca nedošlo ani k ich komplexnejšiemu vyhodnoteniu a dopadu na peňažný vývoj na našom území. A to aj napriek tomu, že mohli mať naň výraznejší vplyv. Aj vo svätějurskom náleze môžeme vidieť zaujímavé varianty, ktoré sa od bežných mincí odlišujú už na prvý pohľad. Medzi také patrí aj 2-fenig pravdepodobne Jána Jakuba Khuen-Belasiho (1560 – 1589), ktorý podľa katalógu J. Šmerdu (1987) môžeme zaradiť do tab. VI/č. 70. Typický je tým, že sa v rozete nachádzajú tri erby, jeden je na vrchu a dva sú vedľa seba na spodku. Z dvoch spodných erbov by na ľavom mal byť zobrazený lev a v pravom by mala byť veža, pravdepodobne sa jedná o erb Salzburgu. Na minci zo Svätého Jura (číslo katalógu 731) sú však tieto dva spodné erby stranovo vymenené, takže ten, ktorý by mal byť naľavo je napravo a naopak. Jedná sa o zaujímavú razbu, i keď musíme povedať, že k omylu mohlo prísť aj pri rýchlej výrobe razidla, kde by mohlo dôjsť k zameneniu pozície erbov, keďže z týchto drobných nominálov sa vyrábali veľké kvantá. Možno sa však jedná o novú variantu mince, ešte doteraz neznámu v našich krajinách.

Nemecké krajiny

Razby z nemeckých krajín tvoria veľmi dôležitú zložku mincí toliarového obdobia zo Slovenska. Aj v náleze zo Svätého Jura bolo 61 takýchto mincí. Žiaľ, v súčasnosti neexistuje súborná publikácia, ktorá by sa venovala uvedenej problematike na Slovensku a ich dopadu na jeho peňažné pomery. Napriek tomu však môžeme povedať, že už približne od

polovice 16. storočia tvorili veľmi dôležitú súčasť stredoeurópskych pokladov a sú pomerne časté aj na našom území. Najväčší počet nemeckých razieb zo Svätého Jura pochádza z Falcka – Veldenzu (16 mincí) a Falcka – Simmernu (13 mincí). Jedná sa vo väčšine prípadov o polbatzeny, ktoré sú zároveň najčastejšími nominálmi prúdiacimi k nám z nemeckých krajín. Mince z Falcka však nie sú až také časté na našom území, vyskytujú sa len sporadicky. Uvedené razby sa k nám dostávajú hlavne ako súčasť veľkého množstva ďalších mincí z nemeckých krajín. Preto tak relatívne veľký počet a rôznorodosť razieb z tohto prostredia neprekvapuje ani v náleze zo Svätého Jura. Jedná sa totiž o pomerne bežný jav typický nielen pre Slovensko, ale aj dnešné Maďarsko a Čechy. Vo väčšine prípadoch v nich tvoria nemecké mince len pomerne malú časť, často sú uchovávané až s väčším časovým odstupom. V nálezoch zo 17. storočia sa často vyskytujú platidlá ešte z predchádzajúceho storočia. Najväčší počet nemeckých mincí sa k nám dostáva počas vojenských udalostí tridsaťročnej vojny. To je spôsobené aj tým, že v tejto dobe k nám v rámci vojenských ťažení prišiel oveľa väčší počet zahraničných vojakov, medzi iným aj nemeckej národnosti, ktorí tu boli nútení zanechať si svoje hotovosti. Okrem toho, že nemecké razby tvoria u nás len malú časť obeživa, nie sú v nich zachované mince z jednej geografickej oblasti vo väčších počtoch. Razby z Öttingenu, Nördlingenu, z Waldecku sa vyskytujú vždy len vo veľmi obmedzenom počte, väčšinou sú zastúpené len po jednotlivých kusoch. Toto tvrdenie platí najskôr aj pre mince z Hanavska, Solms-Lichu, Nasavska a pre biskupstvo Passau. V prípade Passau však tvorí výnimku nález zo Špačiniac, pri Trnave, kde bolo až 23 týchto mincí (Polakovič 1974, 200). Oveľa menej mincí však máme na Slovensku z biskupstiev Chur, Constanz a mesta Ulm. Mince biskupstva Chur poznáme zo Slovenska len z piatich lokalít. Vo väčšine prípadoch sa tieto razby objavujú len po jednom kuse. Nachádzajú sa v pokladoch časovo nepravidelne uložených. Churská minca pochádza z Dunajskej Stredy, z pokladu uloženom niekedy v druhej polovici 16. storočia (Nálezy 2, č. 209). Iný exemplár je známy už z niekoľkokrát spomínaných Gajar (po roku 1621) a z Holíča (po roku 1657). Ďalšie mince však pochádzali už z pokladov ukrytých po roku 1744. Takáto minca je známa zo Studienky (Nálezy 3, č. 270) a z Bardejova (Nálezy 4, č. 586). Podobná situácia je aj s mestskými a biskupskými razbami mesta Constanz. Doteraz poznáme len desať nálezov zo Slovenska obsahujúcich tieto mince. Podobne, ako aj v prípade churských razieb platí, že ich prívlev na naše územie je veľmi sporadický a obmedzený. Mince sú zastúpené len vo veľmi malých počtoch. Najviac constanzských mincí bolo nájdených v Dolných Orešanoch (uloženom po roku 1520), v ktorom boli len štyri takéto razby (Nálezy 4, č. 371). Uvedené mince sa nachádzajú hlavne v pokladoch uložených v 16. storočí a 17. storočí. Len v jednom prípade sa našla ešte aj v 18. storočí a pochádza zo Šintavy, tu bola ukrytá niekedy v 30. rokoch 18. storočia (Nálezy 2, č. 464). Obch ulmských mincí na Slovensku je podobne ako v oboch predchádzajúcich prípadoch veľmi obmedzený, doteraz sa našli len na troch lokalitách. Zaujímavosťou uvedených razieb je však to, že z ulmských sa u nás nachádzajú hlavne toliare, kým pri constanzských a churských minciach evidujeme predovšetkým drobné nominály. Z troch nálezov s ulmskými razbami až v dvoch sú len toliare, objavené v Kleňanoch a vo Veľkom Trnčí (Nálezy 2, č. 183; 308). Ďalšia minca pochádzala z Bratislavy, tu sa našiel len jeden 2-grajciar b. let. (Nálezy 2, č. 357). Všetky razby horeuvedených štátnych útvarov sú v oblastiach dnešného Slovenska veľmi vzácne. Napriek tomu však dopĺňajú pestrú mozaiku mincí z nemeckých oblastí, ktoré zohrávali veľmi dôležitú úlohu v peňažnom systéme Uhorska. Presne sa k nim bude možné vyjadriť až po dôkladnom preskúmaní nielen všetkých nálezov s týmito razbami,

ale aj archívnych dokumentov. Z mincí pochádzajúcich z nemeckých krajín tvoria zvláštnu kategóriu saské razby, nielenže patria na Slovensku k najpočetnejším, ale u nás sa vyskytujú predovšetkým ich toliarové nominály, prípadne ich podiely, 2/3-toliare alebo 1/3-toliare. Častý výskyt saských toliarov v slovenských nálezoch nie je žiadny výnimočný jav, pretože je to všeobecný trend aj pre krajiny ostatnej časti strednej Európy, tiež susedného Maďarska. V rokoch 1541 – 1590 dokonca v Uhorsku saské toliare výrazne prevládali pred ostatnými. Z tohto obdobia poznáme 28 nálezov toliarov, v ktorých bolo až 204 saských mincí (Székely 1999, 320). Podobná situácia platí aj pre Slovensko. Saské platidlá sa k nám dostávajú už od druhej polovice 16. storočia, ich výskyt je hojný aj v nálezoch zo 17. storočia. V súčasnosti evidujeme vyše tridsať súborov mincí, v ktorých boli zastúpené aj uvedené platidlá. Ich prílev na dnešné Slovensko prestáva až v 18. storočí, stretávame sa už len s minimálnym množstvom nálezov s týmito mincami. Zo Slovenska sú známe aj súbory, kde sa našiel väčší počet saských razieb, a to z Bohdanoviec (49 mincí zo Saska), Alekšínec (29 kusov) a Gerlachova (15 mincí). (Nálezy 3, č. 202, 233; Nálezy 4, 402). Výskyt uvedených mincí je podmienený pravdepodobne aj bohatou mincovou činnosťou saských kurfištov.

Tab. 3 Zastúpenie mincí jednotlivých krajín v náleze zo Svätého Jura

vydavateľ	počet (ks)	v %
Uhorsko	382	45,31
Salzburg	134	15,9
Čechy	66	7,83
Poľsko	58	6,88
Morava	32	3,8
Dolné Rakúsko	30	3,56
Sliezske	28	3,32
Štrasburg	18	2,13
Falcko-Valdenz	16	1,9
Falcko-Simmern	13	1,54
Štajersko	13	1,54
Solms-Lich	7	0,83
Tirolsko	6	0,71
Nizozemsko	6	0,71
Hanau-Lichtenberg	5	0,59
Nassau-Weilburg	4	0,47
Sasko	3	0,35
Nördlingen	3	0,35
Španielsko	3	0,35
Waldek	2	0,24
Passau	2	0,24
Horné Rakúsko	2	0,24
Korutánsko	2	0,24
Sedmohradsko	1	0,12
Ulm	1	0,12
Constanz	1	0,12
Východné Frízsko	1	0,12
Chur	1	0,12
Alsasko	1	0,12
Öttingen	1	0,12
Nassau-Wiesbaden	1	0,12
spolu	843	100

Tá bola intenzívna vďaka bohatým ložiskám strieborných rúd na saskej strane Krušných Hôr. Ich mince sa dostávali do ostatnej časti Európy obchodnými aktivitami, prípadne vojenskou činnosťou ich majiteľov.

Vojenské udalosti Bethlenovho povstania v roku 1626 na Slovensku

Ako bolo už niekoľkokrát zdôraznené, ukrytie svätajurského pokladu do zeme mohlo najpravdepodobnejšie nastať v roku 1626 (z tohto roku je viacero najmladších mincí). Súvisí s pohnutými vojensko-politickými udalosťami v tomto čase, ktoré zohrávali významnú úlohu aj pre vývoj územia dnešného Slovenska. Uvedený súbor mincí môžeme spojiť najskôr s povstaním Gabriela Bethlena. To bolo súčasťou veľkého celoeurópskeho konfliktu – tridsaťročnej vojny. Napriek tomu, že Bethlenovo povstanie vypuklo už v roku 1619, pre ukrytie pokladu sú rozhodujúce vojenské udalosti až z roku 1626. Mnohé z nich sa totiž odohrávali na území dnešného Slovenska, domnievame sa, že zároveň sú aj priamou príčinou ukrytia svätajurského pokladu. V roku 1625 vznikla proti Habsburgovcom silná koalícia Anglicka, Holandska a Dánska, ktorá vo svojich plánoch počítala aj s aktivitami sedmohradského kniežata Gabriela Bethlena (Dangl – Kopčan 1995, 138). V rámci vojenskej kampane uvedených mocností sa časť z nizozemsko-dánskych vojsk pod vedením Mansfelda dostala do Sliezska, kde sa mala stretnúť s Gabrielom Bethlenom a viesť spoločné vojenské operácie proti cisárskym jednotkám. K tomu však nedošlo a tak sa Mansfeld rozhodol, že vtiahne so svojim vojskom do Uhorska a tu sa spojí s Bethlenom. Veliteľ habsburských vojsk Albrecht z Valdštejna sa však po určitom váhaní rozhodol, vidiac, že v Nemecku nastala pre povstalcov nepriaznivá situácia, že ho dostihne a porazí. Vydal sa preto 8. augusta 1626 s armádou na cestu. V septembri už bol na Morave, 2. septembra prišiel do Olomouca, 3. septembra bol v Kroměříži a 6. septembra prekročil dnešné moravsko-slovenské hranice (Kollmann 1999, 138). Mansfeld sa 12. augusta zmocnil prechodu pri Bohumíne a vzápätí aj Jablunkovského priesmyku. Na území dnešného Slovenska sa však nezdržal a vrátil sa naspäť. Medzitým však G. Bethlen stále nepostupoval do Uhorska a nachádzal sa ešte v Sedmohradsku. Po krátkom váhaní sa Mansfeld opäť vybral do Uhorska, 3. septembra prekročil hranice, potom pokračoval smerom na Trenčín, kde sa stretol so svojim spojencom, vojvodom Sasko-Weimarským. Spoločne ťiahli na Bánovce a Topoľčany. Albrecht z Valdštejna medzitým dorazil cez Nové mesto nad Váhom do Hlohovca, kde si 9. septembra zriadil tábor. Mansfeld sa po čase oddelil od vojvodu a vrátil sa do severnejších oblastí Prievidze a Nitrianskeho Pravna, odkiaľ pravdepodobne pomyšľal na návrat do Sliezska, aby podporil tu nachádzajúce sa dánske jednotky. Saský vojvoda sa medzitým vybral východným smerom, kde tušil G. Bethlena. Dostal sa až k rieke Hron, 12. septembra bol už v Žarnovici a 14. septembra vo Sv. Kríži na Hronom (Kollmann 1999, 144). Následne sa obrátil na Nové Zámky, Trnavu a vrátil sa naspäť k Mansfeldovi, s ktorým sa spojil 30. septembra. Gabriel Bethlen medzitým 27. augusta vyrazil zo Sedmohradska, 23. septembra už bol v Rimavskej Sobote a 25. septembra pri Filakove. V tom čase Turci, ktorí mali podporiť Bethlena obľahli Novohrad. Ich účasť však na tomto ťažení bola len malá a nesplnila očakávania (Janáček 2003, 348). Na tento podnet sa Albrecht z Valdštejna vydal so svojim vojskom k Nitre, kde strávil päť dní a následne nato si založil pri Nových Zámkoch svoj tábor (Kollmann 1999, 145). Jednoznačne chcel postupovať proti Bethlenovi a 30. septembra sa obe vojská stretli pri Dregelypalanku (v dnešnom Maďarsku). Gabriel Bethlen sa však zľakol priamej konfrontácie a v noci ušiel z bojiska. Albrecht z Valdštejna sa následne rozhodol k odpočinku a v nasledujúcich dňoch odtiahol preč do Nových Zámkov, kde sa k nemu už pripojil aj František

Albrecht s osemtisícovou armádou (Kollmann 1999, 145). Zaujímavosťou celého ťaženia je Mansfeldova váhavosť, keď niekoľko týždňov stál v Nitrianskom Pravne a nesnažil sa spojiť s Bethlenom, čo malo byť hlavným cieľom ich ťaženia. Vybral sa za ním až 30. septembra, teda v deň bitky a k spojeniu oboch armád došlo až v Tekove, ale to už bolo príliš neskoro.

Albrecht z Valdštejna zostal s armádou v Nových Zámkoch až do 10. októbra. Vďaka nedostatku proviantu sa musel neustále premiestňovať tam, kde sa nachádzali ešte nejaké potraviny, tak 10. až 12. októbra mal rozložený tábor pri Komjaticiach, 13. až 15. októbra v Šintave, 16. až 30. októbra pri Trnave, 31. októbra prekročil Váh a zaujal trvalejšie postavenie pri Hlohovci (Kollmann 1999, 146). G. Bethlen po stretnutí s Mansfeldom v Tekove vyrazil na Levice a odtiaľ tiahol k mestu Kémend pri Ostrihome, no neskôr sa vrátil opäť do Tekova. G. Bethlen sa jednoznačne vyhýbal stretnutiu s Albrechtom z Valdštejna a Mansfeld zostal jediný, ktorý bol ešte napriek váhaniu odhodlaný zaútočiť. Keďže k bitke stále nedochádzalo, tak najskôr vojvoda Sasko-Weimarský odtiahol do Pukanca, kde ostal až do 17. novembra a vzápätí sa presunul do Liptovskej župy, avšak 14. decembra v Martine nečakane zomrel. Ešte predtým sa však G. Bethlen 25. októbra pohol z Tekova do Vrábľov, s cieľom vylákať valdštejnove jednotky. Obe strany už boli vyčerpané takýmto spôsobom vedenia vojny a okrem toho nastali obrovské problémy nielen so zásobovaním, ale sprevádzali ich aj rôzne choroby a epidémie. Tie skolili v oboch táboroch oveľa viac ľudí ako priame vojnové stretnutia, okrem toho bolo aj evidentné, že G. Bethlen nie je schopný viesť rozhodné vojenské operácie a snažil sa ich nejakým spôsobom ukončiť. Už 10. októbra zahájil Gabriel Bethlen jednanie s cisárskym dvorom (Janáček 2003, 349; Kollmann 1999, 150), avšak k dojednaniu prímeria došlo až 11. novembra. Albrecht z Valdštejna sa ešte istý čas zdržal na území dnešného Slovenska a definitívne odtiahol až 13. decembra. Vyrazil smerom na Kroměříž, do ktorého prišiel 24. decembra (Kollmann 1999, 154). Postupne boli v priebehu decembra stiahnuté aj zvyšné jednotky z územia dnešného Slovenska.

Nálezy mincí z čias Bethlenovho povstania na Slovensku

Do dnešných dní evidujeme z čias Bethlenovho povstania až 29 nálezov mincí. Ako už bolo uvedené, vojenské operácie G. Bethlena sa na Slovensku začali už v roku 1619. V tomto roku totiž vtrhol Bethlen na východné Slovensko a tiahol na Košice, ktoré aj 20. septembra obsadil a sem zvolal poradu hornouhorských stavov (Dangl – Kopčan 1995, 131). Z tohto obdobia poznáme osem súborov mincí. Z oblasti východného Slovenska však pochádza len jeden nález datovaný do tohto roku, tým je poklad mincí zo Záhoru (Nálezy 4, č. 442). Ten však môže súvisieť aj s vpádom poľského kráľa do oblastí východného Slovenska, kde dňa 23. novembra porazil Bethlenovho spojenca Drugeta, ktorý ešte stihol spustošiť väčšiu časť tohto územia. Ďalšie nálezy z uvedeného roka už môžu súvisieť s prvými vojenskými operáciami a zhromažďovaním povstaleckých vojsk, ktoré sa totiž mali stretnúť najneskôr 12. októbra pri Trnave. G. Bethlen s časťou svojho vojska prechádzal z východného Slovenska cez Spiš, Liptov, Turiec do Trnavy. Nálezy mincí zo Starej Turej (Nálezy 2, č. 238) a Trenčína (Nálezy 4, č. 441) však pravdepodobne priamo nepoukazujú na smer postupu jeho vojsk a skôr nesúvisia s vojenskými udalosťami v tomto priestore. Na ukrytie uvedených súborov mincí mohli mať pravdepodobne výraznejší vplyv iné okolnosti ako vojenské operácie Bethlena. Medzitým južný prúd Bethlenových vojsk ešte v septembri 1619 obsadil Fiľakovo a po ňom aj Divín, Szendrő a Drégel (Dangl 1986, 77). Nález uchovaný v Bol'kovciach (Nálezy 4, č. 438) by mohol poukazovať práve na tieto udalosti. Najväčší

počet súborov mincí ukrytých okolo roku 1619 sa nachádza v oblasti západného Slovenska a v blízkosti Bratislavy. Tu objavené poklady (tab. 4) poukazujú na zložitú situáciu na konci roka 1619. G. Bethlen zaútočil na Bratislavu, ktorú 14. októbra 1619 napadol z dvoch strán a následne ju úspešne aj obsadil.

Keďže v roku 1620 sa odohrávali vojenské operácie medzi povstalcami a cisárskymi vojakmi len v obmedzenej miere, je otázne ako ďalších šesť nálezov mincí ukrytých niekedy v tomto čase môže súvisieť s povstaním a udalosťami v uvedenom alebo až nasledujúcom roku. V roku 1620 začali cisárski vojaci s obliehaním Bratislavy. Nález mincí z Bratislavy-Devína (Nálezy 3, č. 221), by mohol poukazovať na uvedenú situáciu. Opäť časť nálezov ukrytých v roku 1621 by nemusela súvisieť priamo s vojenskými udalosťami, ktoré sa v tom čase odohrávali hlavne medzi Bratislavou a Novými Zámkami. S nimi však môžeme najskôr spojiť poklad z Hlohovca (Nálezy 2, č. 245; 252), keďže po júni 1621 sa odohrávali boje aj pri tomto meste (Dangl 1986, 86). Priamo s vojenskými operáciami pravdepodobne nemôžeme spájať ani nálezy z Chocholnej, Prievidze, Michaloku (Nálezy 2, č. 246, 266; Nálezy 4, č. 445). V roku 1622 dochádza v Mikulove k uzatvoreniu mieru medzi cisárom Ferdinandom II. a Gabrielom Bethlenom. Opätovné vojenské operácie však začali už nasledujúceho roku a v roku 1623 vtrhli povstalecké jednotky aj na naše územie. Aj v prípade ďalších nálezov mincí ukrytých okolo rokov 1622 – 1623 (je ich celkom šesť) nie je úplne jasný ich vzťah k vojenským udalostiam. S istotou sem môžeme zaradiť pravdepodobne len nálezy mincí z Fiľakova (Nálezy 2, č. 247), ktorý G. Bethlen na začiatku októbra 1623 aj vypálil a zničil (Dangl, 1986, č. 89) a asi aj z Veľkých Kostolian (Nálezy 2., č. 239). V tomto regióne pôsobil Bethlen od 17. októbra 1623. Príslušnosť ostatných nálezov k povstaniu je veľmi otázna a je pomerne ťažké ju dokázať. Aj dva ukryté poklady zo Spiša a Šariša, zo Spišskej Teplice a Kamenice (Nálezy 2, č. 220, 248) by mohli poukazovať na tú časť Bethlenových vojakov, ktorí práve prechádzali v roku 1623 touto oblasťou. Po roku 1624 máme doložený len jeden nález z Košíc (Nálezy 2, č. 250). Keďže v tomto období sa už neodohrávali žiadne väčšie vojenské strety v rámci Bethlenovho povstania, tak môžeme povedať, že ukrytie pokladu bolo podmienené najskôr inými ako vojenskými udalosťami. Bethlenove vojská prechádzali opätovne Košicami až v roku 1626.

Jedny z najväčších vojenských stretov a operácií v rámci Bethlenovho povstania sa uskutočnili až v roku 1626 (viď vyššie). Paradoxne z tohto obdobia pochádza najmenej ukrytých nálezov. Okrem nami skúmaného pokladu zo Svätého Jura sú to aj depoty z neďalekého Pezinka a Veľkých Levár (Nálezy 2, č. 263, 264). Z uvedených pokladov jednoznačne môžeme dať do spojitosti s týmito udalosťami len nález z Pezinka a jeho ukrytie je rovnako, ako v prípade svätějurského nálezu, spôsobené činnosťou cisárskych, valdštejnových vojakov v tomto regióne v roku 1626. Žiaľ, nález z Veľkých Levár je opäť obtiažne dať do spojitosti s priamymi vojenskými udalosťami v uvedenom roku, ale jeho spojitosť nemôžeme vylúčiť už so sťahovaním cisárskych vojsk z nášho územia ku koncu roka 1626. Vojská boli premiestňované v priebehu decembra predovšetkým na Moravu, pričom prechádzali hlavne oblasťami západného Slovenska (Kollmann 1999, 154) a pravdepodobne sa mohli ocitnúť aj v oblasti Veľkých Levár, ktoré sa nachádzali na ich ceste. Ako vyplýva z horeuvedených skutočností, doložiť ťaženie G. Bethlena len nálezmi mincí je pomerne obtiažne. Najviac nálezov, ktoré s istotou súvisia s uvedenými udalosťami je z prvého roka ťaženia, z 1619. Samozrejme aj ďalšie nálezy zo skúmaného obdobia mohli byť uschované pod vplyvom niektorých vojenských operácií lokálneho významu, čo však, aj pre nedostatočné preskúmanie regionálnej histórie, je pomerne obtiažne doložiť. Na uloženie pokla-

dov do zeme mohli mať vplyv tiež drobné vojenské strety, ktoré historiografia nezachytila, prípadne iné lokálne problémy, nesúvisiace s ťaženiami vojska G. Bethlena. Na ukrytie mincí mohli mať spojitost aj ďalšie nehody v rámci spoločnosti a mestských či dedinských komunit, rôzne iné obavy, napríklad pred smrťou, či chorobami alebo z iného strachu o život a pod. Tie však my už v súčasnosti nemáme nijako doložené. Pri analýze svätajurského pokladu je dôležité sledovať aj nálezy s podobným zložením z ostatnej časti Slovenska, z čias tridsaťročnej vojny a Bethlenovho povstania. Dnes poznáme niekoľko pokladov, ktoré sa až na málo výnimiek náramne zhodujú so svätajurským. Väčšina z nich bola ukrytá práve v časoch Bethlenovho povstania. Medzi takéto patria poklady mincí zo Žiliny, kde boli hlavne razby nemeckých krajín, ale aj Štrasburgu a Nizozemska (Nálezy 2, č. 243) a pokladu z Gajar, ukrytým po roku 1621 (Nálezy 2, č. 244). Uvedený nález je veľmi zaujímavý aj z toho dôvodu, že sa na svätajurský podobá najviac a boli v ňom zastúpené okrem bielych peňazí Vladislava II. aj ďalšie mince z Čiech, Nemecka, Štajerska, Tirolska, Štrasburgu, Poľska atď. Uvedený nález evidentne dokladá, že bol prinesený na naše územie zo západných oblastí, z Rakúska alebo najskôr z Čiech. Poklady s podobným zložením ako je svätajurský sú datované najčastejšie do čias Bethlenovho povstania. Okrem horeuvedených súborov mincí k nim môžeme zaradiť čiastočne nálezy z Hlohovca, Pezinka (Nálezy 2, č. 245; 252, 263), Bratislavy-Devína (Nálezy 3, č. 221), Veľkých Kostolian (Nálezy 4, č. 457) a z Tuchyne (Hunka 2002, 169–179). Okrem nich poznáme aj nálezy z mladších období tridsaťročnej vojny, ktoré vykazujú istú podobnosť s nami skúmaným pokladom. Medzi takéto môžeme zaradiť nálezy z Ludaníc (ukrytý po roku 1637), Šenkvic (z 30. rokov 17. storočia) a z Holčica (po roku 1657) (Nálezy 2, č. 256, 282, 310).

Uvedené súbory mincí majú niekoľko spoločných ukazovateľov:

- ich skladba je náramne podobná. Väčšinu mincí v spomínaných nálezoch tvoria zahraničné razby orientované hlavne na nemecké a rakúske oblasti, čiastočne na Čechy, Salzburg, Švajčiarsko, Štrasburg atď. Domáce mince sa v nich vyskytujú len veľmi sporadicky;
- väčšina takýchto nálezov sa na naše územie dostala hlavne v časoch Bethlenovho povstania v rokoch 1619 – 1626;
- z horeuvedených skutočností vyplýva, že majiteľmi pokladov boli hlavne cudzinci, najskôr vojaci tu bojujúcich armád, ktorí si so sebou doviezli svoje vlastné finančné hotovosti a pravdepodobne len v malej miere to boli obchodníci;
- väčšina z uvedených súborov je svojim zložením podobná až identická s nálezmi z čias tridsaťročnej vojny z územia dnešných Čiech. Z toho vyplýva, že tu nachádzajúce sa mince prišli pravdepodobne so svojimi majiteľmi hlavne z tejto oblasti.

Všetky tu uvedené skutočnosti platia aj pre nález mincí zo Svätého Jura.

Význam nálezu pre poznanie dejín Svätého Jura a jeho okolia, pravdepodobný majiteľ pokladu

Ako sme už naznačili vyššie, k uschovaniu pokladu do zeme došlo pravdepodobne niekedy v roku 1626. Na tento rok poukazuje nielen zloženie a charakter samotného nálezu, ale aj historické udalosti, ktoré sa odohrali vo Svätom Juri a jeho najbližšom okolí. Z tohto mesta pochádza doteraz len veľmi malý počet dokladov z čias vojenských udalostí tridsaťročnej vojny a Bethlenovho povstania, ako aj o udalostiach z roku 1626. Do obdobia kam môžeme zaradiť aj skúmaný poklad, patrilo Svätý Jur medzi bohaté a významné malo-

Tab. 4 Nálezy mincí z čias Bethlenovho povstania (1619 – 1626) na Slovensku

miesto	počet mincí/ zachované	doba uloženia	publ.
Stará Turá, okr. Nové Mesto n. Váhom	x/2	1619	N 2, č. 238
Západné Slovensko	x/x	1619	N 2, č. 260–261
Boľkovce, okr. Lučenec	x/75	1619	N 4, č. 438; Budaj 2004, s. 262–264
Bratislava	x/25	1619	N 4, č. 439
Hrušov, okr. Rožňava	x/159	1619	N 4, č. 440
Trenčín	x/14	1619	N 4, č. 441
Záhor, okr. Sobrance	x/29	1619	N 4, č. 442
Sv. Jur-Za Fanglami, okr. Pezinok	35/35	1619	nepubl.
Bolcráz, okr. Trnava	x/2	1620	N 2, č. 240
Hybe, okr. Liptovský Mikuláš	x/261	1620	N 2, č. 241
Pezinok	500/12	1620	N 2, č. 242
Žilina	x/80	1620	N 2, č. 243
Bratislava-Devín	143/143	1620	N 3, č. 221
Tuchyňa, okr. Ilava	x/218	1620	VZP, 169-179
Gajary, okr. Malacky	413/413	1621	N 2, č. 244
Hlohovec	3446/3446	1621	N 2, č. 245
Chocholná, okr. Trenčín	x/2	1621	N 2, č. 246
Hlohovec	x/27	1621	N 2, č. 252
Prievidza	8/8	1621	N 2, č. 266
Michalok, okr. Vranov n. Topľou	x/122	1621	N 4, č. 445
Fiľakovo, okr. Lučenec	20/20	1622	N 2, č. 247
Kamenica, okr. Sabinov	x/8	1622	N 2, č. 248
Spišská Teplica, okr. Poprad	60/60	1622	N 3, č. 220
Lančár, okr. Piešťany	x/12	1623	N 2, č. 249
Nemšová-Luborča, okr. Trenčín	x/2	1623	N 4, č. 456
Veľké Kostofany, okr. Piešťany	1242/1242	1623	N 2, č. 239; N 4, č. 457
Košice	x/25	1624	N 2, č. 250
Pezinok	375/375	1626	N 2, č. 263
Veľké Leváre, okr. Malacky	x/x	1626	N 2, č. 264

Vysvetlivky: N 2 = Nálezy 2; N 3 = Nálezy 3; N 4 = Nálezy 4; VZP = Vlastivedný zborník Považia 21

karpatské mestá. Dokladom toho je aj fakt, že mesto získalo od uhorského kráľa Mateja II. v roku 1615 privilégia slobodného kráľovského mesta. Týmto činom nadobudlo právo meča, slobodnej voľby richtára, prísazných a peregmajstra. Zároveň mohli vykonávať aj viničné právo, smelo vynášať štatúty a malo právo na trhy (Vlásaková – Hlaváčiková 1994, 12). Ďalšie roky však boli pre mesto dosť nepokojné, okrem Bethlenovho povstania ho priamo zasiahli aj náboženské nezhody. Väčšina obyvateľstva Svätého Jura sa totiž priklonila k protestantizmu, ale uhorský kráľ Rudolf II. presadzoval katolicizmus. Bethlenovo povstanie sa priamo dotklo aj mesta, čoho výsledkom boli zásahy do vnútorných záležitostí Svätého Jura. Farský kostol, odkiaľ pochádza aj nami skúmaný nález, bol v tomto období vrátený späť evanjelikom a tí ho vlastnili až do roku 1628 (Pavelek 1958, 61). V tomto čase bol pravdepodobne prerobený a rozdelený na dve polovice, pričom jednu časť mali používať katolíci a druhú evanjelici. No zdá sa, že v uvedenom období patril celý len evanjelikom (Pavelek 1958, 61). Okrem náboženských nezhôd však Svätý Jur neobišli ani vojenské udalosti Bethlenovho povstania a ich priamym dokladom je aj spomínaný nález. V roku

1626 dospela totiž tridsaťročná vojna do štádia, že sa časť vojenských operácií preniesla aj na územie dnešného Slovenska (podrobnejší rozpis udalostí je uvedený vyššie). Okrem vojakov samotného G. Bethlena tu v tom čase pôsobili aj cudzí protestantskí a katolícki vojaci. Ich operácie neobišli ani okolie Svätého Jura. O tom, že v tom čase tu muselo byť veľké množstvo vojakov rôznych národností, svedčí aj skutočnosť, že na záver ťaženia v dňoch 18. novembra a 12. decembra 1626 mal vodca katolíckych vojsk Albrecht z Valdštejna dočasne umiestnený svoj hlavný stan v neďalekej Modre (Duchoň 2002, 131). Tu sa nachádzala aj väčšia časť jeho armády, ktorá takmer tri týždne pôsobila v regióne. Keďže vojaci potrebovali množstvo proviantu (okrem toho tu bolo aj kvalitné víno), ktoré získavali hlavne z okolia, museli často navštevovať aj Svätý Jur. Niektorý z vojakov alebo skupina vojakov tu mohla nechať svoju finančnú hotovosť za nákup u domáceho výrobcu (keďže sa tu našlo aj pečatidlo, tak mohlo ísť o miestneho pekára), ktorí ju neskôr, zo strachu pred stratou života schoval do farského kostola.

O tom, že pôvodný majiteľ pokladu mal zahraničný pôvod, podľa nás bol najskôr vojakom, svedčí niekoľko skutočností:

- skladba uvedenej hotovosti poukazuje na to, že to musel byť cudzinec. Veľké množstvo razieb z nemeckých regiónov, Čiech, rakúskych oblastí, Štrasburgu a ďal. hovorí jasne o tom, že poklad bol zozbieraný z mincí obiehajúcich niekde v týchto častiach Európy;
- poklady s veľmi podobnou skladbou sú v čase tridsaťročnej vojny typickými práve pre oblasti Čiech, preto možno predpokladať, že majiteľ mohol doniesť mince práve odtiaľto. Väčšina zahraničných razieb aké sa vyskytujú aj vo svätøjurskom náleze sú typickými hlavne v nálezových celkoch z územia Čiech (Kostlán 1986, 191–236). Až na území Uhorska k nim mohol doložiť domáce razby, uhorské denáre a oboly. Napovedajú tomu aj pražské groše Vladislava II. v náleze. Tie sú typické práve pre nálezy z Čiech aj z 20. rokov 17. storočia, hoci už v tom čase neboli platným obeživom;
- historické udalosti, keďže v roku 1626 v oblastiach juhozápadného Slovenska pôsobilo množstvo vojakov, ktorí boli prevažne cudzieho pôvodu. Bol tu veľký počet žoldnierov z Čiech, rakúskych krajín, Nemecka a Poľska atď., ktorí vlastnili aj väčšie hotovosti. Druhou možnosťou je, že samotný nález už schoval spomínaný domáci výrobca (asi pekár), ktorý dostal peniaze od vojakov za proviant. Tomu by napovedalo aj pečatidlo, ukryté spolu s mincami, pravdepodobne domáceho pekára zo Svätého Jura.

POZNÁMKY

¹ Za konzultáciu ďakujeme RNDr. Radoslavovi Beňušovi PhD. z katedry antropológie PF UK.

² Za analýzu ďakujeme Mgr. Tereze Belanovej z Archeologického ústavu SAV v Nitre.

LITERATÚRA

- BEL, M. 1984: O Svätøjurskom víne. Bratislava.
- BUDAJ, M. 2004: Ďalšie mince z hromadného nálezu zo začiatku 17. storočia z Boľkoviec. Slov. Num. 17, s. 262–264.
- BUDAJ, M., v tlači: Nové vyhodnotenia nálezov pražských grošov na Slovensku. In: Medzinárodná konferencia „Česká a slovenská numismatika po desiatich rokoch (1993–2003)“. Pardubice, 19.–20. II. 2003.
- CAYON, J.R. – CASTÁN, C. 1976: Las Monedas del Imperio Español 1479 – 1713.
- DANGL, V. 1986: Slovensko vo víre stavovských povstaní. Bratislava.
- DANGL, V. – KOPČAN, V. 1995: Vojenské dejiny Slovenska II. 1526 – 1711. Bratislava.
- DAVENPORT, J. 1974: European crowns 1600 – 1700. Galesburg.

- DUCHOŇ, M. 2002: Obrana mesta Modry v 17. storočí. In: Armáda, mesto, spoločnosť od 15. stor. do roku 1918. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie v Bratislave 14.–15. 11. 2001. Bratislava, s. 127–138.
- FUNDÁREK, J. – KELLER, I. 1974: Nález mincí v Bratislave-Devíne. Slov. Num. 3, s. 203–205.
- GYÖNGYÖSSY, M. 2003: Pénzgazdálkodás és monetáris politika a késő középkori Magyarországon, Budapest.
- HALAČKA, I. 1987–1988: Mince zemí koruny České 1526 – 1856. 1.–2. Kroměříž.
- HÁSKOVÁ, J. 1971: Pražské groše z let 1471 – 1526. Vladislav II. – Ludvík I. Hradec Králové.
- HERINEK, L. 1984: Österreichische Münzprägungen von 1592 – 1657. Wien.
- HLINKA, J. – KRASKOVSKÁ, L. – NOVÁK, J. 1968: Nálezy stredovekých a novovekých mincí na Slovensku. Nálezy mincí na Slovensku. II. Bratislava (v texte ako Nálezy 2).
- HLINKA, J. 1973: Poľské razby v nálezoch mincí na Slovensku. In: Zbor. SNM 67, Hist. 13, s. 253–291.
- HLINKA, J. – KOLNÍKOVÁ, E. – KRASKOVSKÁ, L. – NOVÁK, J. 1978: Nálezy mincí na Slovensku. III. Bratislava (v texte ako Nálezy 3).
- HLINKA, J. 1989: Nálezy sliezskych mincí na Slovensku. In: Zbor. SNM 83, Hist. 29, s. 249–279.
- HUNKA, J. 1997: Orientačná príručka európskych mincí 16. – 20. storočia. II. časť – mince Poľska (1506 – 1864). Nitra.
- HUNKA, J. 2002: Výnimočný nález mincí zo začiatku 17. storočia z Tuchyne pri Ipli. Vlastivedný zborník Považia 21, s. 169–179.
- HUNKA, J. 2003: Nález strieborných mincí z 15. a 16. storočia z Michaloviec. Zemplín 1, s. 5–20. Michalovce.
- HUNKA, J. 2004: Numizmatický a historický význam nálezov moravských mincí zo 16. – 18. storočia na Slovensku. In: Medzinárodná konferencia „Postavení Moravy v mincovníctví a peněžních vztazích ve střední Evropě“. Hustopeče, 29.9. – 1.10. 2004, v tlači.
- HUNKA, J. 2005: Výskyt poľských mincí zo 14. až začiatku 16. storočia na Slovensku – ich prínos k sledovaniu uhorsko-poľského obchodu počas stredoveku. Numismatický sborník 20, v tlači.
- HUSZÁR, L. 1979: Münzkatalog Ungarn von 1000 bis Heute. München – Budapest.
- HUSZÁR, L. 1995: Az Erdélyi fejedelemség pénzverése. Budapest.
- CHVOJKA, J. 1997: Pražské groše Ferdinanda I. Praha.
- JANÁČEK, J. 2003: Valdštejn a jeho doba. Praha.
- KAZIMÍR, Š. 1965: Polish Coins in east Slovakia in the 16th and 17th Centuries. In: Studia historica Slovaca III. Bratislava, s. 112–134.
- KAZIMÍR, Š. 1986: Menový vývoj na Slovensku v 16. storočí v stredoeurópskych reláciách. Num. Sborník 17, s. 21–32.
- KAZIMÍR, Š. 1992: Toliar v Uhorskom mincovníctve. Slov. Num. 12, s. 13–23.
- KOLLMANN, J. 1999: Valdštejn a evropská politika 1625 – 1630. Historie 1. generalátu. Praha.
- KOPICKI, E. 1995: Ilustrowany skorowidz pieniedzy polskich i z Polska zwiazanych. 1.–2. Warszawa.
- KOSTLÁN, A. 1986: Nálezy mincí českého prostředí z období třicetileté války jako historický pramen. Num. Sborník 17, s. 191–236.
- KRASKOVSKÁ, L. 1972: Podiel nizozemských mincí v nálezoch 17. storočia na Slovensku. Slov. Num. 2, s. 177–186.
- LÁBEK, L. 1932: Nález mincí z konce 16. stol. Numismatický časopis československý 8, s. 112–114.
- MILLER zu AICHHOLZ, V. – LOEHR, A. – HOLZMAIR, E. 1948: Österreichische Münzprägungen 1519 – 1938. Wien.
- MISHLER, C. – KRAUSE, Ch. L. 1996: Standard catalog of World Coins 1601 – 1700. Iola.
- MOSER, H. – TURSKY, H. 1977: Die Münzstätte Hall in Tirol 1477 – 1665. Innsbruck.
- NAGY, P. 2003: Stredoveká stavebná keramika na Slovensku (Diplomová práca). Bratislava.
- NÁLEZY mincí na Slovensku IV. (zost. E. Kolníková, J. Hunka). Nitra 1994 (v texte ako Nálezy 4).
- NEUBARTH, J. O. 1951: Plzeňské mincovní privilegium z roku 1507. In: Numismatické listy 6, 1951, s. 116–118.
- NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E. 1948: Košický poklad. Praha.
- PAVELEK, J. 1958: Svätý Jur. Martin.
- PETÁČI, E. 1986: Dejiny mincovania v Košiciach. Košice.
- POHL, A. 1967–1968: Zsigmond király pénzverése (1387 – 1437). Numizmatika Közlöny 66–67, s. 43–56.
- POLAKOVIČ, J. 1974: Nález mincí v Špačinciach, okres Trnava. Slov. Num. 3, s. 199–202.

- ROBERTS, J. 1996: *The Silver coins of medieval France (476–1610 AD)*. New York.
- SAURMA-JELTSCH, H. 1892: *Die Saurmasche Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge von etwa dem Beginn der Groschenzeit bis zur Kipperperiode*. Berlin.
- SCHNEE, G. 1982: *Sächsische Taler 1500 – 1800*. Frankfurt am Main.
- SMOLÍK, J. – CASTELIN, K. – PÁNEK, I. 1971: *Pražské groše a jejich díly (1300 – 1547)*. Praha.
- SZÉKELY, Gy. V. 1999: *A tallérforgalom összetételének változása a 16. századi Magyarországon és Erdélyben az éremleletek tükrében. Kitekintés a 17. századra*. Emlékkönyv Bfró-Sey Katalin és Gedai István 65. születésnapjára. Budapest, s. 315–337.
- ŠIMEK, E. 1986: *Příspěvek k soupisu náleží českých a moravských mincí na Slovensku (16. – 19. století)*. Slov. Num. 9, s. 205–221.
- ŠIMEK, E. 2000: *Uplatnění slezské mince v peněžním oběhu zemí habsburského soustátí v 16. – 18. století*. In: *Peníze v proměnách času II*. Ostrava, s. 49–69.
- ŠMERDA, J. 1987: *Solnohradské mince a medaile (1500-1809)*. Gottwaldov.
- VLASÁKOVÁ, B. – HLAVÁČIKOVÁ, F. 1994: *Svätý Jur. Prechádzka mestom*. Bratislava.
- VOREL, P. 2003: *Od českého tolaru ke světovému dolaru*. Praha.

Metrologická příloha

číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)	číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)
1	F I. denár	1535	0,42	33	Mt II. denár	1609	0,5
2	F I. denár	1548	0,43	34	Mt II. denár	1611	0,52
3	F I. denár	1550	0,4	35	Mt II. denár	1611	0,4
4	F I. denár	1552	0,34	36	Mt II. denár	1611	0,5
5	F I. denár	1557	0,37	37	Mt II. denár	1611	0,56
6	F I. denár	1557	0,41	38	Mt II. denár	1611	0,52
7	F I. denár	1557	0,3	39	Mt II. denár	1611	0,43
8	F I. denár	1562	0,48	40	Mt II. denár	1611	0,56
9	F I. denár	1562	0,34	41	Mt II. denár	1611	0,56
10	F I. obolus	b. let	0,21	42	Mt II. denár	1611	0,4
11	Mx II. denár	1567	0,41	43	Mt II. denár	1611	0,41
12	Mx II. denár	1568	0,38	44	Mt II. denár	1611	0,46
13	Mx II. denár	1568	0,36	45	Mt II. denár	1611	0,69
14	Mx II. denár	1569	0,42	46	Mt II. denár	1611	0,43
15	Mx II. denár	1570	0,43	47	Mt II. denár	1612	0,49
16	Mx II. denár	1572	0,34	48	Mt II. denár	1612	0,47
17	Mx II. denár	1575	0,37	49	Mt II. denár	1612	0,43
18	R II. denár	1579	0,49	50	Mt II. denár	1612	0,4
19	R II. denár	1584	0,51	51	Mt II. denár	1613	0,23
20	R II. denár	1585	0,35	52	Mt II. denár	1613	0,41
21	R II. denár	1585	0,5	53	Mt II. denár	1613	0,36
22	R II. denár	1587	0,47	54	Mt II. denár	1613	0,56
23	R II. denár	1589	0,24	55	Mt II. denár	1614	0,35
24	R II. denár	1593	0,55	56	Mt II. denár	1614	0,59
25	R II. denár	1593	0,49	57	Mt II. denár	1614	0,39
26	R II. denár	1597	0,45	58	Mt II. denár	1614	0,53
27	R II. denár	1602	0,37	59	Mt II. denár	1614	0,39
28	R II. denár	1603	0,28	60	Mt II. denár	1614	0,62
29	R II. denár	1604	0,38	61	Mt II. denár	1614	0,46
30	R II. denár	1608	0,47	62	Mt II. denár	1614	0,42
31	R II. denár	1602-1608	0,64	63	Mt II. denár	1614	0,46
32	Mt II. denár	1609	0,41	64	Mt II. denár	1615	0,62

číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)	číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)
65	Mt II. denár	1615	0,52	116	Mt II. denár	1618	0,43
66	Mt II. denár	1615	0,49	117	Mt II. denár	1618	0,57
67	Mt II. denár	1615	0,41	118	Mt II. denár	1618	0,5
68	Mt II. denár	1615	0,46	119	Mt II. denár	1618	0,49
69	Mt II. denár	1616	0,42	120	Mt II. denár	1619	0,44
70	Mt II. denár	1616	0,57	121	Mt II. denár	1619	0,54
71	Mt II. denár	1616	0,51	122	Mt II. denár	1619	0,48
72	Mt II. denár	1616	0,35	123	Mt II. denár	1619	0,53
73	Mt II. denár	1616	0,48	124	Mt II. denár	1619	0,48
74	Mt II. denár	1616	0,49	125	Mt II. denár	1619	0,59
75	Mt II. denár	1616	0,32	126	Mt II. denár	1619	0,4
76	Mt II. denár	1616	0,47	127	Mt II. denár	1619	0,61
77	Mt II. denár	1616	0,52	128	Mt II. denár	1619	0,47
78	Mt II. denár	1616	0,48	129	Mt II. denár	1619	0,5
79	Mt II. denár	1616	0,49	130	Mt II. denár	1619	0,44
80	Mt II. denár	1616	0,53	131	Mt II. denár	1619	0,51
81	Mt II. denár	1617	0,46	132	Mt II. denár	1619	0,56
82	Mt II. denár	1617	0,69	133	Mt II. denár	1619	0,58
83	Mt II. denár	1617	0,51	134	Mt II. denár	1619	0,44
84	Mt II. denár	1617	0,43	135	Mt II. denár	1619	0,49
85	Mt II. denár	1617	0,58	136	Mt II. denár	1619	0,7
86	Mt II. denár	1617	0,34	137	Mt II. denár	1619	0,52
87	Mt II. denár	1617	0,63	138	Mt II. denár	1619	0,44
88	Mt II. denár	1617	0,42	139	Mt II. denár	1619	0,53
89	Mt II. denár	1617	0,67	140	Mt II. denár	1619	0,46
90	Mt II. denár	1617	0,5	141	Mt II. denár	1619	0,44
91	Mt II. denár	1617	0,55	142	Mt II. denár	1619	0,45
92	Mt II. denár	1617	0,47	143	Mt II. denár	1619	0,43
93	Mt II. denár	1617	0,48	144	Mt II. denár	1619	0,45
94	Mt II. denár	1617	0,6	145	Mt II. denár	1619	0,49
95	Mt II. denár	1617	0,58	146	Mt II. denár	1619	0,41
96	Mt II. denár	1617	0,43	147	Mt II. denár	1619	0,39
97	Mt II. denár	1617	0,49	148	Mt II. denár	1619	0,42
98	Mt II. denár	1618	0,5	149	Mt II. denár	1619	0,46
99	Mt II. denár	1618	0,56	150	Mt II. denár	1620	0,51
100	Mt II. denár	1618	0,49	151	Mt II. denár	1620	0,41
101	Mt II. denár	1618	0,36	152	Mt II. denár	1620	0,39
102	Mt II. denár	1618	0,44	153	Mt II. denár	1620	0,39
103	Mt II. denár	1618	0,57	154	Mt II. denár	1620	0,51
104	Mt II. denár	1618	0,53	155	Mt II. denár	1620	0,49
105	Mt II. denár	1618	0,34	156	Mt II. denár	1620	0,45
106	Mt II. denár	1618	0,33	157	Mt II. denár	1620	0,55
107	Mt II. denár	1618	0,42	158	Mt II. denár	1620	0,53
108	Mt II. denár	1618	0,61	159	Mt II. denár	1620	0,48
109	Mt II. denár	1618	0,39	160	Mt II. denár	1620	0,52
110	Mt II. denár	1618	0,49	161	Mt II. denár	1620	0,51
111	Mt II. denár	1618	0,57	162	Mt II. denár	1620	0,46
112	Mt II. denár	1618	0,48	163	Mt II. denár	1620	0,4
113	Mt II. denár	1618	0,5	164	Mt II. denár	1620	0,55
114	Mt II. denár	1618	0,54	165	Mt II. denár	1620	0,53
115	Mt II. denár	1618	0,49	166	Mt II. denár	1620	0,61

číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)	číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)
167	Mt II. denár	1620	0,52	218	F II. denár	1626	0,55
168	Mt II. denár	1620	0,46	219	F II. denár	1626	0,59
169	Mt II. denár	1620	0,54	220	F II. denár	1626	0,45
170	Mt II. denár	1609–1611	0,19	221	F II. denár	1626	0,47
171	Mt II. denár	1613–1619	0,38	222	F II. denár	1626	0,33
172	Mt II. denár	1613–1620	0,42	223	F II. denár	1626	0,57
173	Mt II. denár	1613–1620	0,5	224	F II. denár	1626	0,41
174	Mt II. denár	1613–1620	0,41	225	F II. denár	1626	0,35
175	Mt II. obolus	1613	0,24	226	F II. denár	1626	0,68
176	Mt II. obolus	1614	0,17	227	F II. denár	1626	0,48
177	Mt II. obolus	1614	0,19	228	F II. denár	1626	0,49
178	F II. denár	1622	0,51	229	F II. denár	1626	0,53
179	F II. denár	1623	0,19	230	F II. denár	1626	0,45
180	F II. denár	1625	0,5	231	F II. denár	1626	0,57
181	F II. denár	1625	0,41	232	F II. denár	1626	0,37
182	F II. denár	1626	0,43	233	F II. denár	1626	0,38
183	F II. denár	1626	0,53	234	F II. denár	1626	0,52
184	F II. denár	1626	0,53	235	F II. denár	1626	0,54
185	F II. denár	1626	0,44	236	F II. denár	1626	0,48
186	F II. denár	1626	0,4	237	F II. denár	1626	0,6
187	F II. denár	1626	0,4	238	F II. denár	1626	0,45
188	F II. denár	1626	0,49	239	F II. denár	1626	0,42
189	F II. denár	1626	0,54	240	F II. denár	1626	0,53
190	F II. denár	1626	0,69	241	F II. denár	1626	0,59
191	F II. denár	1626	0,41	242	F II. denár	1626	0,59
192	F II. denár	1626	0,6	243	F II. denár	1626	0,6
193	F II. denár	1626	0,43	244	F II. denár	1626	0,55
194	F II. denár	1626	0,64	245	F II. denár	1626	0,49
195	F II. denár	1626	0,46	246	F II. denár	1626	0,4
196	F II. denár	1626	0,54	247	F II. denár	1626	0,58
197	F II. denár	1626	0,4	248	F II. denár	1626	0,67
198	F II. denár	1626	0,64	249	F II. denár	1626	0,42
199	F II. denár	1626	0,5	250	F II. denár	1626	0,4
200	F II. denár	1626	0,6	251	F II. denár	1626	0,54
201	F II. denár	1626	0,51	252	F II. denár	1626	0,42
202	F II. denár	1626	0,67	253	F II. denár	1626	0,34
203	F II. denár	1626	0,47	254	F II. denár	1626	0,51
204	F II. denár	1626	0,45	255	F II. denár	1626	0,5
205	F II. denár	1626	0,53	256	F II. denár	1626	0,41
206	F II. denár	1626	0,52	257	F II. denár	1626	0,68
207	F II. denár	1626	0,47	258	F II. denár	1626	0,52
208	F II. denár	1626	0,51	259	F II. denár	1626	0,51
209	F II. denár	1626	0,48	260	F II. denár	1626	0,36
210	F II. denár	1626	0,54	261	F II. denár	1626	0,38
211	F II. denár	1626	0,48	262	F II. denár	1626	0,44
212	F II. denár	1626	0,46	263	F II. denár	1626	0,51
213	F II. denár	1626	0,43	264	F II. denár	1626	0,64
214	F II. denár	1626	0,5	265	F II. denár	1626	0,39
215	F II. denár	1626	0,46	266	F II. denár	1626	0,37
216	F II. denár	1626	0,43	267	F II. denár	1626	0,59
217	F II. denár	1626	0,6	268	F II. denár	1626	0,48

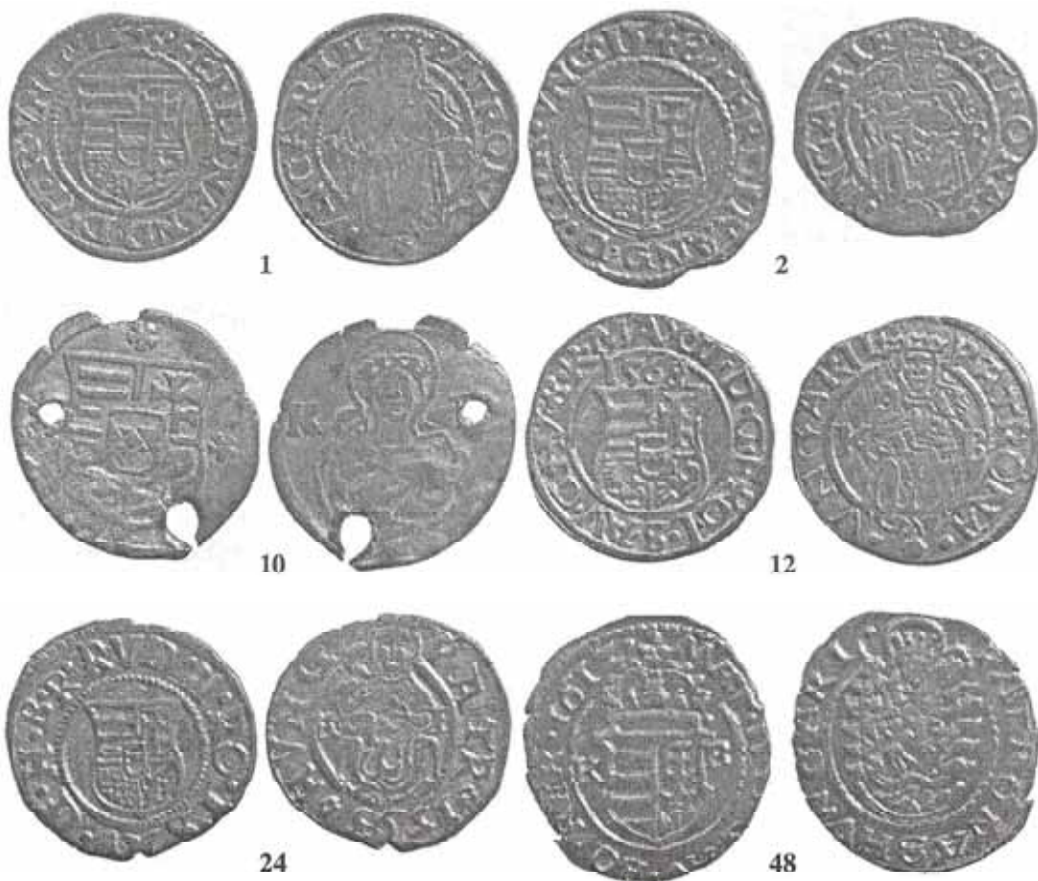
číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)	číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)
269	F II. denár	1626	0,52	320	F II. denár	1626	0,44
270	F II. denár	1626	0,47	321	F II. denár	1626	0,49
271	F II. denár	1626	0,48	322	F II. denár	1626	0,42
272	F II. denár	1626	0,61	323	F II. denár	1626	0,65
273	F II. denár	1626	0,61	324	F II. denár	1626	0,4
274	F II. denár	1626	0,6	325	F II. denár	1626	0,58
275	F II. denár	1626	0,6	326	F II. denár	1626	0,48
276	F II. denár	1626	0,55	327	F II. denár	1626	0,48
277	F II. denár	1626	0,48	328	F II. denár	1626	0,41
278	F II. denár	1626	0,36	329	F II. denár	1626	0,33
279	F II. denár	1626	0,36	330	F II. denár	1626	0,61
280	F II. denár	1626	0,67	331	F II. denár	1626	0,4
281	F II. denár	1626	0,31	332	F II. denár	1626	0,38
282	F II. denár	1626	0,53	333	F II. denár	1626	0,49
283	F II. denár	1626	0,46	334	F II. denár	1626	0,38
284	F II. denár	1626	0,48	335	F II. denár	1626	0,57
285	F II. denár	1626	0,58	336	F II. denár	1626	0,54
286	F II. denár	1626	0,56	337	F II. denár	1626	0,49
287	F II. denár	1626	0,45	338	F II. denár	1626	0,5
288	F II. denár	1626	0,38	339	F II. denár	1626	0,5
289	F II. denár	1626	0,61	340	F II. denár	1626	0,31
290	F II. denár	1626	0,56	341	F II. denár	1626	0,64
291	F II. denár	1626	0,42	342	F II. denár	1626	0,5
292	F II. denár	1626	0,42	343	F II. denár	1626	0,51
293	F II. denár	1626	0,47	344	F II. denár	1626	0,44
294	F II. denár	1626	0,45	345	F II. denár	1626	0,56
295	F II. denár	1626	0,5	346	F II. denár	1626	0,41
296	F II. denár	1626	0,59	347	F II. denár	1626	0,51
297	F II. denár	1626	0,6	348	F II. denár	1626	0,49
298	F II. denár	1626	0,5	349	F II. denár	1626	0,61
299	F II. denár	1626	0,42	350	F II. denár	1626	0,46
300	F II. denár	1626	0,42	351	F II. denár	1626	0,49
301	F II. denár	1626	0,53	352	F II. denár	1626	0,43
302	F II. denár	1626	0,44	353	F II. denár	1626	0,54
303	F II. denár	1626	0,49	354	F II. denár	1626	0,32
304	F II. denár	1626	0,5	355	F II. denár	1626	0,54
305	F II. denár	1626	0,42	356	F II. denár	1626	0,41
306	F II. denár	1626	0,6	357	F II. denár	1626	0,62
307	F II. denár	1626	0,4	358	F II. denár	1626	0,42
308	F II. denár	1626	0,69	359	F II. denár	1626	0,55
309	F II. denár	1626	0,53	360	F II. denár	1626	0,5
310	F II. denár	1626	0,55	361	F II. denár	1626	0,45
311	F II. denár	1626	0,57	362	F II. denár	1626	0,62
312	F II. denár	1626	0,4	363	F II. denár	1626	0,52
313	F II. denár	1626	0,54	364	F II. denár	1626	0,33
314	F II. denár	1626	0,4	365	F II. denár	1626	0,44
315	F II. denár	1626	0,63	366	F II. denár	1626	0,47
316	F II. denár	1626	0,5	367	F II. denár	1626	0,54
317	F II. denár	1626	0,66	368	F II. denár	1626	0,53
318	F II. denár	1626	0,45	369	F II. denár	1626	0,42
319	F II. denár	1626	0,53	370	F II. denár	1626	0,19

číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)	číslo katalógu	typ	rok vydania	váha (g)
371	F II. denár	1626	0,21	377	F II. obolus	1622	0,24
372	F II. denár	1626	0,29	378	F II. obolus	1622	0,25
373	F II. denár	1619-1625	0,46	379	F II. obolus	1623	0,3
374	F II. denár	1625-1629	0,24	380	GB, denár	1626	0,49
375	F II. denár	1625-1629	0,22	381	GB, denár	1626	0,41
376	F II. obolus	1621	0,25	382	GB, denár	1626	0,39

Vysvetlivky: F I = Ferdinand I. (1526–1564); Mx II = Maximilián II. (1564–1576); R II = Rudolf II. (1576–1608); Mt II. = Matej II. (1608–1619); F II. = Ferdinand II. (1619–1637); GB = Gabriel Bethlen (1613–1629).

OBRAZOVÁ PRÍLOHA

čísla mincí v obrazovej prílohe sú totožné s katalógovými číslami

379

382

384

385

390

416

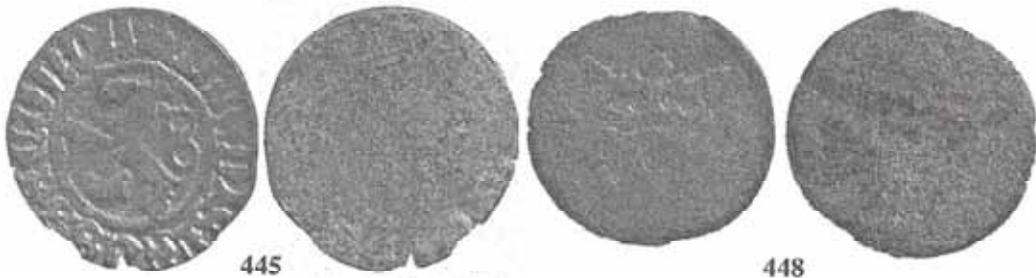
421

429

434

442

445

448

449

455

459

461

469

472

473

474

476

480

485

487

526

527

528

543

551

554

587

595

599

601

605

606

610

615

617

618

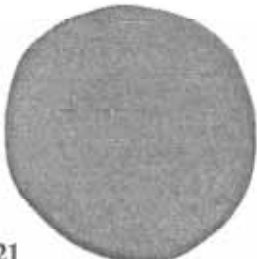
619

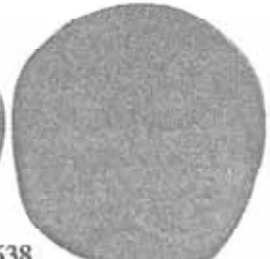
620

621

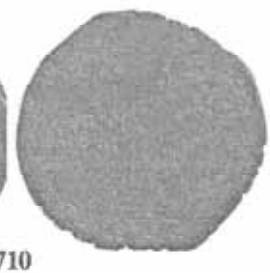
638

683

710

731

733

751

754

756

757

758

760

777

792

796

800

802

803

804

810

812

813

814

815

816

817

819

823

835

836

837

838

839

840

841

842

EIN HORTFUND VON MÜNZEN AUS DEM 17. JAHRHUNDERT UND DIE ERFORSCHUNG DES KARNERS IN SVÄTÝ JUR

MAREK BUDAJ – PETER NAGY

Im Oktober 2004 wurde von Slowakischem Nationalmuseum-Archäologischem Museum eine archäologische Forschung in Svätý Jur durchgeführt auf einer Parzelle südöstlich der St. Georg-Kirche. Man hat hier ein Gebäude von rechteckigem Grundriss mit den Ausmaßen von 7,5 x 5,3 m freigelegt, in welchem eine Menge von Menschenknochen zutage kam. Das Fundmaterial innerhalb des Baus datiert ihn ins 15. bis in die erste Hälfte des 17. Jahrhunderts. Er hatte vermutlich als ein Karner gedient, weil darin die Knochen von ungefähr 1000 Individuen gefunden wurden. Ähnlich auch die Mauern, die an den erwähnten Bau ansetzte, ist frühestens ins 17. Jahrhundert datiert und sie hängt mit den Umbauten zusammen, die zur Befestigung der Stadt in dieser Zeit geführt haben. Im Karner fand man mittelalterliches Material bestehend aus Ziegelfragmenten datiert ins 10. – 13. Jahrhundert. Von den neuzeitlichen Funden aus dem 15. bis der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts, bis auf einen Teil der Keramik, die Nägel und anderes Material, war am wertvollsten der Hortfund von 845 Münzen datiert in die erste Hälfte des 17. Jahrhunderts. Neben den angeführten Zeithorizonten wurden hier noch Funde aus späteren Perioden des 19. – 20. Jahrhunderts entdeckt. Der bedeutendste von allen Funden aus dem Karner ist jedoch der oben-gesagte Hortfund von Münzen. Er ist sehr interessant nicht nur durch seine Zusammensetzung, sondern auch die historischen Hintergründe, zu denen er im Boden begraben wurde. Man fand darin 382 ungarische Münzen, vor allem Denare, nur wenige Halbdenare/Obolen von Ferdinand I. (1526 – 1564) bis Ferdinand II. (1619 – 1637). Die Denare waren wichtig für die Datierung des Befundes, wobei die meisten von denen, bis zu 191 St. aus dem Jahre 1626 stammten. Diese Münzen zusammen mit einigen weiteren fremden Prägungen waren am jüngsten in dem Befund, deshalb datieren sie seine Verbergung. Es konnte gerade im obengenannten Jahre geschehen, weil die Denare ziemlich gut erhalten sind und sie waren eindeutig nicht lange im Umlauf. Neben den Denaren waren hier auch Halbdenare/Obolen vertreten, die relativ selten sind wegen ihrem sehr sporadischen Vorkommen in slowakischen Funden. Zu den einzigartigen ungarischen Münzen gehörten auch die, die von den üblichen Prägungen in Katalogen abweichen, wie der Denar von König Matthias II. aus dem Jahre 1602 oder der Obolus von Ferdinand II. aus dem Jahre 1621, der in der Slowakei nur sehr vereinzelt vorkommt. Von den anderen Münzen bildeten einen wichtigen Teil die tschechischen Prägungen, vor allem die Prager Groschen von Wladislaus II. (27 St) und Ferdinand I. (13 St). Im Fall der Groschen von Wladislaus II. geht es um den ersten Fund aus der Slowakei verborgen in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts, in welchem diese Münzen gefunden wurden. Ein Teil von denen war beschnitten. Die angeführten Groschen sind auch für die Bestimmung des Ursprungs von den Münzen wichtig, da diese in der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts hauptsächlich für die böhmischen Regionen typisch sind. Gerade von hier konnte der Fund auch auf unser Gebiet gelangen. Die Buntheit und Einzigartigkeit des Hortfundes aus Svätý Jur wird auch durch die Tatsache bezeugt, dass sich darin eine Menge von weiteren ausländischen Zahlungsmitteln befand. Neben mährischen Münzen, von denen ein Taler von Ferdinand II. aus dem Brünnener Münzhaus außergewöhnlich ist, waren das die Strassburger und Salzburger Prägungen oder die Münzen aus österreichischen Regionen, aus Schlesien, Polen und Deutsch-

land. Eine Sondergruppe wurde von 22 Talern repräsentiert. Die Vielfältigkeit von den obenerwähnten Prägungen deutet an, dass es sich um klassisches Bargeld aus den Zeiten des 30-jährigen Krieges handelt. Die Befunde mit ähnlicher Zusammensetzung stammen vor allem aus den Regionen Böhmens, wo sie zu den relativ häufigen Funden dieser Periode gehören. Den Hortfund aus Svätý Jur können wir höchstwahrscheinlich mit den Militäreignissen des Jahres 1626 in Zusammenhang bringen, die ein Teil des bereits erwähnten 30-jährigen Krieges waren. In diesem Jahr brachen auf das Gebiet der heutigen Slowakei die protestantischen Truppen unter der Leitung von Mansfeldt ein, der sich hier mit dem siebenbürgischen Fürst Gabriel Bethlen vereinigen und gemeinsame Militäraktionen führen sollte. Denen entgegen zogen aber kaiserliche Armeen unter der Leitung von Albrecht von Wallenstein. Beide Kampfseiten haben in verschiedenen Teilen der Slowakei beinahe drei Monate verbracht und auch die Umgebung von Svätý Jur nicht ausgelassen. Zwischen 18. 11. – 12. 12. 1626 hatte in unweiter Stadt Modra selbst der Albrecht von Wallenstein seinen Sitz gehabt. In seiner Armee befanden sich viele fremde Soldaten, die wohl ihr Bargeld aus dem Ausland mitbringen konnten. Der Fund aus Svätý Jur ist gleichzeitig auch für die Geschichte der Region und der Gemeinde zur Zeit des Aufstandes von Gabriel Bethlen wichtig.

Mgr. Marek Budaj, Slovenské národné múzeum-Historické múzeum, Bratislava-Hrad, 810 06 Bratislava, P.O.BOX 13, budaj@snm-hm.sk

Mgr. Peter Nagy, Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Žižkova 12, 810 06 Bratislava, P.O.BOX 13, p.nagy.engerau@zoznam.sk